

# *Sportbeleid Rotterdam*

## *Spelmaker van sportdeelname*

*Een onderzoek naar het gemeentelijk sportbeleid in het bevorderen van sportdeelname in Rotterdam*

27 juni 2025

Eerste lezer: Prof. Dr. Sandra van Thiel

Tweede lezer: Dr. Robin Bouwman

Woordenaantal: 11.979



Rekenkamer  
**ROTTERDAM**



## Samenvatting

Deze scriptie onderzoekt in hoeverre het gemeentelijk sportbeleid van Rotterdam effectief bijdraagt aan het verhogen van sportdeelname, met bijzondere aandacht voor kwetsbare wijken en doelgroepen. De aanleiding vormt het gegeven dat Rotterdam structureel achterblijft op het gebied van sportparticipatie in vergelijking met andere grote steden. Ondanks beleidsambities om sportdeelname met 10% te verhogen (Gemeente Rotterdam, 2021), blijft de sportdeelname onder met name inwoners met een lage sociaaleconomische status of migratieachtergrond zorgwekkend laag (NOC\*NSF, 2024).

Het doel van dit onderzoek is om inzicht te krijgen in welke factoren de effectiviteit van gemeentelijk sportbeleid beïnvloeden. Hiertoe is een mixed-method benadering gehanteerd: een documentanalyse van strategische beleidsstukken, monitors en evaluaties, gecombineerd met vijf semigestructureerde interviews met beleidsmakers en uitvoeringsorganisaties zoals Sportregie, Rotterdam Sportsupport en gemeenteambtenaren. De analyse is uitgevoerd op basis van een zelf ontwikkeld verklaringsmodel met vijf variabelen: fysieke toegankelijkheid, financiële drempels, doelgerichtheid, bestuurlijke samenwerking en beleidscontinuïteit.

De bevindingen tonen aan dat het Rotterdamse sportbeleid weliswaar breed en integraal is opgezet, maar dat er in de praktijk knelpunten blijven bestaan. Fysieke toegankelijkheid is ongelijk verdeeld: in Rotterdam-Zuid blijkt een structureel tekort aan veilige, centrale sportlocaties. Financiële ondersteuningsmaatregelen zoals het Jeugdfonds Sport & Cultuur zijn beperkt effectief doordat ze onbekend zijn bij de doelgroep of gepaard gaan met schaamte. De overgang naar de Rotterdampas in 2026 dreigt deze toegankelijkheid verder te beperken voor gezinnen die buiten de doelgroep vallen. Daarnaast blijkt dat doelgroepen met een migratieachtergrond of lage SES onvoldoende structureel bereikt worden, ondanks een levensfasegerichte beleidsaanpak. De samenwerking tussen gemeente en uitvoerende partijen wordt als stabiel ervaren, maar signalen uit het veld worden nog onvoldoende benut in beleidsevaluatie en bijstelling. Tot slot blijkt de continuïteit van stimulerende maatregelen kwetsbaar, met name bij projectmatige aanpak en wisselende ambtelijke bezetting.

Op basis van deze bevindingen worden zes aanbevelingen gedaan. Zo wordt de gemeente geadviseerd om te investeren in een fijnmazigere gebiedsmonitor, actieve toeleiding naar financiële regelingen via vertrouwenspersonen, en behoud van intermediairs die eerder via het Jeugdfonds werkten. Ook wordt aanbevolen om meerjarige uitvoeringsagenda's te ontwikkelen per wijk en toekomstig onderzoek nadrukkelijk te richten op sociaal-demografische factoren als verklarende variabelen.

Deze scriptie draagt bij aan het wetenschappelijk debat over de effectiviteit van lokaal sportbeleid in grootstedelijke context, en biedt praktische handvatten voor gemeenten om sportbeleid inclusiever en effectiever vorm te geven.

## Voorwoord

Voor u ligt mijn masterscriptie voor de opleiding Publiek Management aan de Erasmus Universiteit Rotterdam. Deze scriptie vormt het sluitstuk van mijn studie en is tot stand gekomen tijdens mijn stage bij de Rekenkamer Rotterdam. Tijdens deze stage kreeg ik niet alleen de ruimte om zelfstandig aan mijn scriptie te werken, maar ook de mogelijkheid om via de Rekenkamer in contact te komen met beleidsmedewerkers, uitvoeringsorganisaties en andere betrokkenen binnen het Rotterdamse sportbeleid. Die open toegang tot kennis en praktijkervaring is van onschatbare waarde geweest voor mijn onderzoek.

In het bijzonder wil ik mijn scriptiebegeleider prof. dr. Sandra van Thiel bedanken voor haar scherpe en waardevolle feedback, die mij tijdens het schrijfproces steeds opnieuw heeft geholpen om mijn analyse te verdiepen en mijn argumentatie te versterken. Ook wil ik Jaap Wils, mijn stagebegeleider bij de Rekenkamer Rotterdam, bedanken voor zijn begeleiding en de mogelijkheid om dit onderzoek in de praktijk te verweven met mijn werkzaamheden bij de Rekenkamer.

Daarnaast wil ik alle geïnterviewden die hun tijd en inzichten met mij hebben gedeeld bedanken. Hun ervaringen en perspectieven hebben het mogelijk gemaakt om de beleidspraktijk achter de cijfers en documenten beter te begrijpen en te analyseren.

Het schrijven van deze scriptie was intensief, maar vooral leerzaam. Het heeft mij niet alleen inhoudelijk verdiept in de werking van gemeentelijk sportbeleid, maar ook in bredere zin laten zien hoe beleid, uitvoering en maatschappelijke impact met elkaar samenhangen. Ik hoop dat de bevindingen in deze scriptie een bijdrage kunnen leveren aan het denken over sportparticipatie in Rotterdam en andere grote steden.

Floris Chevalier  
Rotterdam, juni 2025

## Inhoudsopgave

|                                                                   |           |
|-------------------------------------------------------------------|-----------|
| <b>SAMENVATTING .....</b>                                         | <b>3</b>  |
| <b>VOORWOORD .....</b>                                            | <b>5</b>  |
| <b>INHOUDSOPGAVE.....</b>                                         | <b>6</b>  |
| <b>1 INTRODUCTIE .....</b>                                        | <b>8</b>  |
| 1-1 AANLEIDING .....                                              | 8         |
| 1-2 PROBLEEMSTELLING .....                                        | 9         |
| 1-3 RELEVANTIE.....                                               | 10        |
| 1-3-1 WETENSCHAPPELIJKE RELEVANTIE .....                          | 10        |
| 1-3-2 MAATSCHAPPELIJKE EN BESTUURLIJKE RELEVANTIE .....           | 10        |
| 1-3-3 VOORGESTELDE THEORIE EN METHODE .....                       | 11        |
| 1-3-4 LEESWIJZER .....                                            | 12        |
| <b>2 THEORETISCH KADER .....</b>                                  | <b>13</b> |
| 2-1 INLEIDING .....                                               | 13        |
| 2-2 HET SOCIAALECOLOGISCH MODEL.....                              | 13        |
| 2-3 THEORY OF PLANNED BEHAVIOR .....                              | 14        |
| 2-4 BELEIDSIMPLEMENTATIE EN UITVOERING .....                      | 15        |
| 2-5 SELECTIE VAN VARIABLEN .....                                  | 16        |
| 2-6 CONCEPTUEEL MODEL .....                                       | 17        |
| 2-6-1 DE SPELERS.....                                             | 17        |
| 2-6-2 HET SPEELVELD.....                                          | 18        |
| 2-6-3 PRAKTISCHE IMPLICATIES.....                                 | 20        |
| 2-7 VOORUITBLIK.....                                              | 20        |
| <b>3 METHODEN .....</b>                                           | <b>21</b> |
| 3-1 OPERATIONALISERING.....                                       | 21        |
| 3-2 ONDERZOEKSTECHNIKEN .....                                     | 23        |
| 3-2-1 EFFECTIEVE (INTER-)NATIONALE BELEIDSMAATREGELEN.....        | 23        |
| 3-2-2 SUCCESFACTOREN SPORTBELEID STEDELIJKE OMGEVINGEN .....      | 24        |
| 3-2-3 ROTTERDAMSE BELEIDSMAATREGELEN EN BEWEZEN STRATEGIEËN ..... | 24        |
| 3-3 DATAVERZAMELING EN ANALYSE .....                              | 25        |
| 3-3-1 INTERVIEWS .....                                            | 25        |
| 3-3-2 INTEGRITEIT .....                                           | 26        |
| 3-4 METHODOLOGISCHE OVERWEGINGEN .....                            | 26        |
| 3-4-1 VALIDITEIT .....                                            | 26        |
| 3-4-2 BETROUWBAARHEID .....                                       | 27        |

|          |                                                                                           |                  |
|----------|-------------------------------------------------------------------------------------------|------------------|
| <b>4</b> | <b><u>RESULTATEN.....</u></b>                                                             | <b><u>28</u></b> |
| 4-1      | RUIMTELIJKE TOEGANKELIJKHEID .....                                                        | 28               |
| 4-2      | FINanciële DREMPELS .....                                                                 | 30               |
| 4-3      | DOELGERICHTHEID .....                                                                     | 32               |
| 4-4      | BESTUURLIJKE SAMENWERKING.....                                                            | 33               |
| 4-5      | BELEIDSUITVOERING EN CONTINUÏTEIT .....                                                   | 34               |
| 4-6      | SOCIAAL-DEMOGRAFISCHE KENMERKEN .....                                                     | 36               |
| <b>5</b> | <b><u>CONCLUSIE .....</u></b>                                                             | <b><u>38</u></b> |
| 5-1      | BEANTWOORDING HOOFD- EN DEELVRAGEN.....                                                   | 38               |
| 5-2      | DISCUSSIE .....                                                                           | 40               |
| 5-2-1    | WETENSCHAPPELIJKE EN MAATSCHAPPELIJKE BIJDRAGE .....                                      | 40               |
| 5-2-2    | REFLECTIE OP HET ONDERZOEKSPROCES .....                                                   | 40               |
| 5-3      | AANBEVELINGEN .....                                                                       | 41               |
|          | <b><u>LITERATUURLIJST .....</u></b>                                                       | <b><u>45</u></b> |
|          | <b><u>BIJLAGE 1: LIJST MET BELEIDSDOCUMENTEN, GEÏNTERVIEWDEN EN ONDERZOEKEN .....</u></b> | <b><u>50</u></b> |
|          | <b><u>BIJLAGE 2: INFORMATIE- EN TOESTEMMINGSFORMULIER .....</u></b>                       | <b><u>51</u></b> |
|          | <b><u>BIJLAGE 3: INTERVIEWHANDLEIDING.....</u></b>                                        | <b><u>53</u></b> |
|          | <b><u>BIJLAGE 4: CODEBOOM .....</u></b>                                                   | <b><u>56</u></b> |
|          | <b><u>BIJLAGE 5: GRAFIEK AANTAL CODERINGEN .....</u></b>                                  | <b><u>59</u></b> |

## **1 Introductie**

### **1-1 Aanleiding**

Sport en bewegen zijn niet alleen een bron van plezier, maar vormen ook een krachtig middel om volksgezondheid, sociale cohesie en economische participatie te bevorderen (Biddle et al., 2019; Lindgren et al., 2025; Rebar et al., 2015). De WHO benadrukt dat fysieke activiteit niet alleen leidt tot betere gezondheid, maar ook economische meerwaarde biedt, onder andere via lagere zorgkosten en hogere arbeidsproductiviteit (WHO, 2018). Gemeenten spelen hierbij een cruciale rol. Met sportbeleid bepalen zij in feite de spelregels van een actieve samenleving, waarbij strategische keuzes bepalen wie meedoet en wie niet (Koning et al., 2024).

Voor Rotterdam is dit extra relevant. De stad kent een relatief grote groep inwoners met een lage sociaaleconomische status (NOC\*NSF, 2024), die vaker kampen met gezondheidsproblemen en minder vaak sporten (Kokandakar et al., 2024). Daarmee raakt sportbeleid ook direct aan het verkleinen van sociaaleconomische ongelijkheid. Toch blijft Rotterdam achter op het landelijk gemiddelde. In de Atlas voor Gemeenten 2020 scoorde de stad een 46e plaats qua sportdeelname (Atlas Research, 2020). Slechts 67% van de Rotterdammers sport wekelijks, en in lage-SES-wijken ligt dit percentage nog lager. Daarbij sport 39% ongeorganiseerd en is slechts 26% lid van een vereniging (NOC\*NSF, 2024). Dat wijst op een groeiende behoefte aan laagdrempelige vormen van sport buiten het traditionele verenigingsmodel.

De druk op sportverenigingen neemt bovendien toe. Volgens het Vitaliteitsonderzoek 2024 maakt 40% zich zorgen over de financiële toekomst; stijgende kosten voor huur, energie en materialen leiden tot contributieverhogingen, die sport voor sommige groepen minder toegankelijk maken. Tegelijk daalt het aantal vrijwilligers, waardoor clubs vaker betaalde krachten moeten inzetten – wat de financiële druk verder vergroot (Gemeente Rotterdam, 2024; Van Bottenburg & Waardenburg, 2013).

Om de toegankelijkheid te vergroten, zet Rotterdam in op urban sports zoals skateboarden, freerunnen en 3x3 basketball. Deze informele sportvormen vinden plaats in de openbare ruimte en spreken met name jongeren aan (Gemeente Rotterdam, 2024). Een kwart van de Rotterdamse jeugd beoefent urban sports, en de vraag naar skateparken en freerunplekken neemt toe. Toch is het nog onduidelijk of dit daadwerkelijk leidt tot structurele verhoging van sportdeelname (Huyghe et al., 2024).

In de Sportnota 2021–2026 en het collegeakkoord 2022–2026 heeft de gemeente de ambitie uitgesproken om de sportdeelname met 10% te verhogen vóór 2026 (Gemeente Rotterdam, 2021). Het beleid richt zich op vier pijlers:

1. Stimuleren van sportdeelname via aanbieders en vrije sport;

2. Investeren in topsport en evenementen;
3. Verbeteren van infrastructuur en accommodaties;
4. Sport inzetten voor gezondheid en sociale cohesie.

De vraag blijft echter of deze maatregelen daadwerkelijk leiden tot meer sportdeelname. Zijn de gekozen instrumenten effectief, of worden ze belemmerd door externe factoren? Rotterdam heeft heldere spelregels opgesteld, maar het is nog de vraag of die leiden tot een winnende strategie – of dat de stad structureel op achterstand blijft staan.

## **1-2 Probleemstelling**

In de wedstrijd om een actievere en gezondere stad lijkt Rotterdam achter te lopen op andere grote gemeenten (Gemeente Rotterdam, 2021). Ondanks jarenlange investeringen en beleidsplannen blijft de sportdeelname lager dan gewenst. Dit roept de vraag op of de ingezette tactieken effectief zijn en of de juiste 'spelregels' zijn vastgesteld om sportparticipatie te verhogen. Gemeentelijke maatregelen richten zich op infrastructuur, financiële prikkels en gedragsstimulering, maar het is onduidelijk welke strategieën echt bijdragen aan een structurele toename van sportdeelname.

Dit onderzoek sluit aan bij beleidsstukken zoals de Sportnota 2021–2026 (Gemeente Rotterdam, 2021) en de Sportdeelname Index Rotterdam 2024 (NOC\*NSF, 2024). Door wetenschappelijke inzichten toe te voegen, wordt het sportbeleid van Rotterdam geëvalueerd én in breder perspectief geplaatst. De resultaten kunnen beleidsmakers helpen hun strategie te verfijnen en knelpunten in de uitvoering te signaleren.

### *Onderzoeksvraag:*

"Welke beleidsinspanningen van de gemeente Rotterdam kunnen de sportdeelname van de inwoners vergroten?"

### *Deelvragen:*

1. Welke beleidsmaatregelen zijn internationaal en nationaal effectief gebleken in het verhogen van sportdeelname?
2. Welke factoren beïnvloeden het succes van sportbeleid in stedelijke omgevingen?
3. In hoeverre sluiten de beleidsmaatregelen van de gemeente Rotterdam aan bij deze bewezen effectieve strategieën?

Met de beantwoording van deze vragen beoogt dit onderzoek zowel een verklarend als een ontwerpend karakter te hebben: enerzijds wordt inzicht geboden in welke tactieken bijdragen aan hogere sportdeelname, anderzijds worden aanbevelingen geformuleerd om het sportbeleid van de gemeente Rotterdam strategisch te optimaliseren.

## **1-3 Relevantie**

### **1-3-1 Wetenschappelijke relevantie**

De relatie tussen lokaal sportbeleid en sportdeelname krijgt toenemende aandacht in de wetenschappelijke literatuur. Diverse studies tonen aan dat gemeentelijk beleid een significante invloed kan hebben op sportparticipatie, vooral onder jongeren en inwoners met een lagere sociaaleconomische status (Hoekman, 2014; Elling & Claringbould, 2005; Tiessen-Raaphorst et al., 2019). Gemeenten die investeren in laagdrempelige voorzieningen en sport koppelen aan sociale doelen zoals gezondheid of cohesie, realiseren doorgaans hogere participatiecijfers.

Hoekman (2018) laat zien dat sportdeelname sterk varieert tussen gemeenten, wat deels te verklaren is door verschillen in beleidsprioriteiten en investeringen in infrastructuur.

Postuma (2013) toont aan dat besluitvorming binnen lokaal sportbeleid mede wordt beïnvloed door politieke dynamiek en de betrokkenheid van stakeholders, zoals sportverenigingen en welzijnsorganisaties. Ook internationaal wordt dit beeld bevestigd. Green (2007) stelt dat beleidsmaatregelen vooral effectief zijn als overheden samenwerken met sportorganisaties en maatschappelijke instellingen, en sport integreren met onderwijs en gezondheid.

Toch is er internationaal nog relatief weinig praktijkgericht onderzoek dat systematisch in kaart brengt welke beleidsmaatregelen daadwerkelijk effectief zijn. Gelius et al. (2020) concluderen in een systematische review van reviews dat hoewel bepaalde beleidsopties – zoals schoolbeleid, infrastructuurontwikkeling en fiscale prikkels – potentie hebben, de onderbouwing van effectiviteit vaak beperkt is. Bovendien ontbreekt vaak een heldere afbakening van wat onder ‘beleid’ valt ten opzichte van losse interventies.

Dit onderzoek speelt in op die lacune door te analyseren welke beleidsmaatregelen van de gemeente Rotterdam effectief bijdragen aan sportdeelname, en welke contextuele factoren daarbij een rol spelen. De resultaten leveren nieuwe inzichten op voor zowel academici als beleidsmakers die streven naar onderbouwde, lokaal passende interventies om sportparticipatie te verhogen.

### **1-3-2 Maatschappelijke en bestuurlijke relevantie**

Sport en bewegen hebben een directe impact op gezondheid, welzijn en economische participatie. In Rotterdam ligt de sportdeelname met 67% onder het gemiddelde van grote steden (NOC\*NSF, 2024), met percentages onder de 50% in wijken met lage sociaaleconomische status (Gemeente Rotterdam, 2023). In diezelfde wijken komt overgewicht (21%) en obesitas (11%) vaker voor (RIVM, 2023). Tegelijkertijd tonen studies aan dat fysieke activiteit leidt tot minder chronische ziekten en lagere zorgkosten (Ding et al., 2016; Proper et al., 2016; Wendel-Vos et al., 2020). Naar schatting wordt in Nederland jaarlijks 1,6 miljard euro bespaard op zorgkosten door meer bewegen.

Daarnaast draagt sport bij aan sociale ontwikkeling, vooral onder jongeren.

Sportprogramma's versterken sociale vaardigheden, discipline en schoolprestaties (Bailey et al., 2013), en kunnen in kwetsbare wijken een positief alternatief bieden voor risicofactoren zoals schooluitval of criminaliteit (Collins & Haudenhuyse, 2015). Effectief sportbeleid is daarmee een waardevol instrument voor preventie, educatie en inclusie.

Bestuurlijk gezien ligt de verantwoordelijkheid voor sportbeleid grotendeels bij gemeenten. Zij besteden circa 90% van hun gemeentelijke sportbudget aan sportaccommodaties (Hoekman et al., 2017). De uitvoering is afhankelijk van samenwerking met lokale en landelijke partners. In Rotterdam betreft dit onder andere Sportbedrijf Rotterdam, Rotterdam Sportsupport, Optisport en Sportfondsen (Gemeente Rotterdam, 2021). Ook werkt de gemeente samen met landelijke organisaties als NOC\*NSF en het Ministerie van VWS, onder meer in het kader van het Nationaal Sportakkoord (Vereniging Sport en Gemeenten, 2020).

De mate waarin deze samenwerking effectief is, bepaalt mede het succes van lokaal sportbeleid. Dit onderzoek biedt inzicht in de werking van deze samenwerkingsverbanden en brengt in kaart waar ruimte is voor betere afstemming of versterking. Daarbij is ook aandacht voor de financiering: hoe maakt Rotterdam keuzes in het investeren in sportinfrastructuur versus participatiebevorderende maatregelen?

Tot slot is intersectorale samenwerking een groeiend aandachtspunt. Gemeenten proberen sport te verbinden aan beleidsterreinen als gezondheid, onderwijs en stedelijke ontwikkeling (Monitor Lokaal Sportbeleid, 2016). Rotterdam werkt bijvoorbeeld aan beweegvriendelijke wijken en het koppelen van sport aan gezondheidsdoelen. Dit onderzoek levert inzicht in hoe deze integratie in de praktijk werkt, waar knelpunten zitten en hoe sportbeleid zo kan worden vormgegeven dat het bijdraagt aan bredere maatschappelijke opgaven.

### **1-3-3 Voorgestelde theorie en methode**

Dit onderzoek heeft een verklarend én ontwerpend karakter. Het richt zich enerzijds op het achterhalen van factoren die het succes van het Rotterdamse sportbeleid beïnvloeden, en anderzijds op het formuleren van aanbevelingen voor beleidsverbetering. Hiervoor wordt een combinatie van literatuuronderzoek, documentanalyse en eventueel interviews toegepast. Het literatuuronderzoek richt zich op succesvolle beleidsmaatregelen in andere steden en landen, terwijl de documentanalyse beleidsstukken van de gemeente Rotterdam bestudeert. Daarnaast worden er interviews gehouden met beleidsmakers en andere betrokkenen om een completer beeld te krijgen van de implementatie en effectiviteit van het huidige beleid.

#### **1-3-4 Leeswijzer**

In hoofdstuk 2 wordt het theoretisch kader uitgewerkt, waarin relevante theorieën en modellen worden besproken die de relatie tussen gemeentelijk sportbeleid en sportparticipatie verklaren. Hoofdstuk 3 beschrijft de onderzoeksmethode en de wijze waarop gegevens worden verzameld en geanalyseerd. Hoofdstuk 4 presenteert de onderzoeksresultaten, gevolgd door een conclusie, discussie en aanbeveling in hoofdstuk 5.

## **2 Theoretisch kader**

### **2-1 Inleiding**

Gemeentelijk sportbeleid speelt een centrale rol in het bevorderen van sportdeelname en maatschappelijke doelen zoals gezondheid, sociale cohesie en gelijke kansen (Hurt et al., 2022). Toch is sportparticipatie ongelijk verdeeld over bevolkingsgroepen en beïnvloed door zowel individuele motivaties als structurele omgevingsfactoren (Mulleneers, 2008). Eerder onderzoek toont aan dat sportdeelname niet alleen voortkomt uit persoonlijke motivatie, maar ook sterk samenhangt met de fysieke en sociale omgeving (Prins et al., 2010). Gemeenten investeren in sportvoorzieningen, financiële regelingen en stimuleringscampagnes, maar de effectiviteit daarvan verschilt per context. Factoren zoals sociaaleconomische status, spreiding van sportfaciliteiten en de mate van bestuurlijke samenwerking bepalen in belangrijke mate het resultaat van lokaal beleid (Hoekman, 2018b; Tiessen-Raaphorst et al., 2019). Een geïntegreerde aanpak, waarin maatregelen en actoren goed op elkaar zijn afgestemd, is daarom essentieel.

In dit hoofdstuk wordt een theoretisch kader opgesteld dat dient als analytisch fundament voor het onderzoek. Ter onderbouwing worden drie complementaire modellen besproken: het sociaalecologisch model (Bronfenbrenner, 1979), de Theory of Planned Behavior (Ajzen, 1991) en de implementatiebenadering van Pressman en Wildavsky (1973). Op basis hiervan zijn vijf verklarende variabelen geselecteerd die sportdeelname mede beïnvloeden. Deze variabelen worden hierna gebruikt om de Rotterdamse situatie te analyseren én richting te geven aan aanbevelingen voor beleidsverbetering.

### **2-2 Het sociaalecologisch model**

Het sociaalecologisch model biedt een waardevol raamwerk om sportdeelname te verklaren. In tegenstelling tot modellen die zich richten op individuele motieven, plaatst dit model gedrag in een breder systeem van omgevingsinvloeden. Het model, oorspronkelijk ontwikkeld door Bronfenbrenner (1979), beschrijft gedrag als ingebed in lagen van invloed: van persoonlijke factoren tot beleidscontext. In de jaren daarna is het model verder ontwikkeld voor gezondheidsgedrag, waaronder sport en beweging (Sallis et al., 2006). Het sociaalecologisch model onderscheidt ten minste vier niveaus van invloed: individueel (bijv. motivatie, leeftijd), interpersoonlijk (bijv. steun van vrienden of familie), omgevingsniveau (fysieke en sociale infrastructuur) en beleidsniveau (zoals subsidies of regelgeving) (Bronfenbrenner, 1979). Later is ook het macrosysteem toegevoegd, dat verwijst naar culturele normen die gedrag beïnvloeden (Eime et al., 2013). De kracht van het model ligt in

het besef dat duurzame gedragsverandering alleen mogelijk is als meerdere niveaus tegelijk worden aangesproken (Sallis et al., 2006; WHO, 2018).

Toegepast op sportdeelname: iemand kan gemotiveerd zijn (individueel), maar toch niet sporten als er geen betaalbaar aanbod is (omgevingsniveau), als vrienden niet meedoen (interpersoonlijk), of als er geen gemeentelijke ondersteuning is (beleidsniveau) (Azjen, 1991; Prins et al., 2010; Downward & Riordan, 2007; Hoekman, 2018a). Deze interactie tussen lagen maakt het model geschikt voor de analyse van lokaal sportbeleid.

In dit onderzoek wordt het model gebruikt om te begrijpen welke structurele condities sportdeelname bevorderen of belemmeren. Gemeentelijk beleid grijpt in op meerdere niveaus: aanleg van sportvoorzieningen, financiële ondersteuning via passen of subsidies, en versterking van sociale netwerken door samenwerking met scholen, sportclubs en buurtsportcoaches (Tiessen-Raaphorst et al., 2019). Ook cultureel sensitief sportaanbod speelt hierbij een rol (Collins & Haudenhuyse, 2015).

Empirisch onderzoek onderbouwt deze aanpak. Prins et al. (2010) tonen aan dat sportdeelname samenhangt met sociale context en infrastructuur. Hoekman (2018b) en Tiessen-Raaphorst et al. (2019) laten zien dat gemeenten met integraal beleid – verweven met gezondheid en welzijn – kwetsbare groepen beter bereiken.

Het sociaalecologisch model dient hiermee niet alleen als verklaringskader, maar ook als beleidsanalytisch instrument. Op basis hiervan zijn in dit onderzoek twee structurele variabelen geselecteerd: ruimtelijke toegankelijkheid en financiële drempels. Deze worden in het vervolg van het theoretisch kader verder uitgewerkt.

## 2-3 Theory of Planned Behavior

Naast de structurele en omgevingsfactoren spelen ook individuele gedragsdeterminanten een cruciale rol in sportdeelname. Om deze gedragsmatige kant van sportparticipatie te verklaren, wordt in dit onderzoek gebruik gemaakt van de Theory of Planned Behavior (TPB) van Azjen (1991). Deze veelgebruikte theorie biedt inzicht in de psychologische mechanismen die bepalen of iemand al dan niet overgaat tot bepaald gedrag, zoals sporten. In tegenstelling tot het sociaalecologisch model richt de TPB zich op de interne afwegingen en overtuigingen op het individu.

De TPB stelt dat gedrag primair wordt gestuurd door de gedragsintentie: de mate waarin iemand bereid is om een bepaalde handeling uit te voeren. Deze intentie wordt op haar beurt beïnvloed door drie componenten: attitude, subjectieve norm en waargenomen gedragscontrole.

- De **attitude** verwijst naar de persoonlijke evaluatie van het gedrag: is het gedrag wenselijk, nuttig of plezierig? In het geval van sport gaat het bijvoorbeeld om de overtuiging dat sporten gezond is of stress-verlagend werkt (Bailey et al., 2013).

- De **subjectieve norm** betreft de ervaren sociale druk om bepaald gedrag te vertonen. Dit gaat om de mate waarin mensen denken dat belangrijke anderen – zoals vrienden, familie of collega's – van hen verwachten dat zij sporten, en in hoeverre zij geneigd zijn aan deze verwachtingen te voldoen (Downward & Riordan, 2007).
- De **waargenomen gedragscontrole** duidt op het vertrouwen van een persoon in het eigen vermogen om het gedrag uit te voeren. Bij sport kan dit betrekking hebben op factoren als tijd, energie, lichamelijke conditie of financiële middelen (Tieszen-Raaphorst et al., 2019).

Een belangrijke kracht van de TPB is dat het ruimte biedt voor contextuele invloeden: hoewel de theorie individueel gedrag centraal stelt, erkent ze dat deze drie componenten beïnvloed worden door externe omstandigheden. Zo kan gemeentelijk beleid dat investeert in toegankelijke en betaalbare sportvoorzieningen bijdragen aan een positievere attitude, meer sociale steun en een verhoogd gevoel van controle bij inwoners (Rebar et al., 2015). Door gedragsbarrières weg te nemen en sport positief te framen, kunnen beleidsmaatregelen een versterkend effect hebben op de drie psychologische componenten die sportdeelname beïnvloeden (Rebar et al., 2015).

De TPB is ook relevant vanwege de focus op intentie als voorspeller van gedrag. Eerdere studies tonen aan dat gedragsintentie een sterke voorspeller is van daadwerkelijk sportgedrag, maar dat deze relatie sterker wordt wanneer mensen zich gesteund en in staat voelen om te halen naar hun intentie (Bauman et al., 2012). Met andere woorden: motivatie alleen is niet genoeg – mensen moeten ook over de middelen, de gelegenheid en de steun beschikken om in actie te komen.

In de context van dit onderzoek biedt de TPB een waardevolle aanvulling op het sociaalecologisch model. Waar het sociaalecologisch model uitlegt wát sportdeelname beïnvloedt, verklaart de TPB hóe gedragsverandering plaatsvindt. Samen maken deze modellen inzichtelijk dat effectief sportbeleid zowel fysieke en sociale condities moeten verbeteren, als gedragsdeterminanten moet aanspreken. Hoewel de componenten van de TPB niet afzonderlijk worden gemeten in dit onderzoek, vormen zij wel het gedragsmatig tussenkader dat de relatie tussen beleidsmaatregelen en sportdeelname helpt duiden.

## 2-4 Beleidsimplementatie en uitvoering

Hoewel modellen zoals het sociaalecologisch model en de Theory of Planned Behavior verklaren wát sportdeelname beïnvloedt, zeggen ze weinig over hóe beleid effectief wordt uitgevoerd. Beleidsdoelen kunnen nog zo goed doordacht zijn, zonder zorgvuldige implementatie blijven effecten vaak uit. Daarom wordt in dit onderzoek aanvullend gebruikgemaakt van de implementatiebenadering van Pressman en Wildavsky (1973), een klassiek maar nog steeds relevant model in het beleidswetenschappelijk debat.

Volgens deze benadering is succesvolle uitvoering geen vanzelfsprekendheid, maar het resultaat van een complex proces waarin verschillende actoren – zoals uitvoerders, maatschappelijke organisaties en lokale partners – goed op elkaar moeten zijn afgestemd. Pressman en Wildavsky onderzochten waarom goed ontworpen beleid in de praktijk vaak faalt, en concludeerden dat implementatie een eigen dynamiek kent, die net zo bepalend is voor succes als de beleidsinhoud zelf.

De benadering benoemt drie randvoorwaarden voor effectieve uitvoering: (1) heldere en consistente beleidsdoelen, (2) voldoende capaciteit qua middelen, tijd en personeel, en (3) goede samenwerking tussen betrokken partijen. In het geval van sportbeleid betekent dit bijvoorbeeld afstemming tussen gemeente, verenigingen, scholen en welzijnsorganisaties. Ook recent onderzoek bevestigt dit belang. Hoekman en Van der Roest (2020) stellen dat sportbeleid pas effect heeft bij voldoende continuïteit, lokale inbedding en uitvoeringskracht. Gemeenten die sportbeleid structureel koppelen aan bredere beleidsdoelen (zoals gezondheid of jeugdbeleid) boeken over het algemeen betere resultaten dan gemeenten waar sport als losstaand of projectmatig beleidsterrein wordt benaderd (Mulier Instituut, 2018). Wicker et al. (2013) wijzen daarnaast op het risico van tegenvallende resultaten bij onvoldoende afstemming, bureaucratische belemmeringen of gebrek aan middelen.

De implementatiebenadering is in dit onderzoek relevant omdat zij de focus legt op uitvoeringskwaliteit als verklarende factor. Waar andere modellen zich richten op intenties of gedragsdeterminanten, benadrukt deze benadering het belang van concrete vertaling naar de praktijk. Daarom is beleidsuitvoering en continuïteit geselecteerd als één van de centrale variabelen in de analyse van sportdeelname.

## **2-5 Selectie van variabelen**

Op basis van de drie theoretische benaderingen – het sociaalecologisch model, de Theory of Planned Behavior en de implementatiebenadering – zijn vijf centrale variabelen geselecteerd. Deze variabelen sluiten aan op theoretische inzichten én zijn beleidsmatig beïnvloedbaar, waardoor ze geschikt zijn om te analyseren hoe gemeentelijk beleid sportdeelname in een stedelijke context als Rotterdam kan bevorderen.

Het sociaalecologisch model benadrukt het belang van de fysieke en sociale omgeving. Daaruit volgen twee structurele variabelen: ruimtelijke toegankelijkheid en financiële drempels. De eerste verwijst naar de bereikbaarheid, veiligheid en aantrekkelijkheid van sportvoorzieningen. Studies tonen aan dat nabijheid, diversiteit en kwaliteit van het aanbod bijdragen aan hogere participatie (Prins et al., 2010; Hoekman, 2018b). De tweede variabele betreft de betaalbaarheid van sport. Gemeenten kunnen met subsidies of kortingspassen sport voor kwetsbare groepen financieel toegankelijker maken (Tiessen-Raaphorst et al., 2019). Beide vormen basisvoorwaarden voor sportdeelname.

De Theory of Planned Behavior voegt een gedragsmatig perspectief toe. Hoewel de drie componenten (attitude, subjectieve norm en waargenomen controle) niet afzonderlijk worden gemeten, wordt onderzocht in hoeverre beleid inspeelt op sporthouding, sociale steun en ervaren belemmeringen. Omdat structurele condities deze gedragsfactoren beïnvloeden, is doelgerichtheid als derde variabele toegevoegd: in hoeverre beleid aansluit bij de behoeften en voorkeuren van specifieke doelgroepen. Denk aan jongeren, ouderen, mensen met een beperking of migratieachtergrond. Doelgericht beleid kan bijdragen aan positievere houdingen, meer sociale steun en hogere eigen effectiviteit.

De implementatiebenadering (Pressman & Wildavsky, 1973) onderstreept het belang van uitvoeringskracht. Daarom zijn twee aanvullende variabelen geselecteerd: bestuurlijke samenwerking en beleidsuitvoering en continuïteit. De eerste betreft de mate waarin lokale netwerken zoals sportverenigingen, scholen en welzijnsorganisaties beleid mee vormgeven. De tweede gaat over de consistentie en duurzaamheid van uitvoering. Gebrek aan afstemming, kortlopende projecten of wisselende verantwoordelijken kunnen zelfs goed beleid ondermijnen (Hoekman & Van der Roest, 2020; Wicker et al., 2013).

Deze vijf variabelen – ruimtelijke toegankelijkheid, financiële drempels, doelgerichtheid, samenwerking en continuïteit – vormen samen een geïntegreerd verklaringskader en zijn opgenomen in het conceptueel model dat in de volgende paragraaf visueel wordt toegelicht.

## **2-6 Conceptueel Model**

Gemeentelijk sportbeleid kan worden gezien als een wedstrijd waarin verschillende spelers, tactieken en externe factoren bepalen of de uiteindelijke doelstelling – een hogere sportdeelname – wordt behaald. Net als in teamsport hangt succes niet alleen af van individuele inspanningen, maar ook van een strategische samenwerking tussen beleid, infrastructuur, gedragsfactoren en bestuurlijke coördinatie. Dit conceptuele model brengt de invloed van gemeentelijk beleid op sportdeelname in kaart en identificeert de belangrijkste modererende factoren die het succes van deze inspanningen beïnvloeden.

### **2-6-1 De Spelers**

In dit model fungeert gemeentelijk sportbeleid als de spelmaker: het is het centrale sturende element dat via beleidsmaatregelen invloed uitoefent op sportdeelname. Het beleid wordt gepositioneerd als aanjager van vijf bepalende factoren – de ‘spelers op het veld’ – die als tussenvariabelen de sportdeelname is de gemeente vormgeven.

Deze vijf structurele condities zijn geselecteerd op basis van de sociaalecologische benadering, de TPB en inzichten uit implementatietheorie. Zij geven invulling aan de manier waarop beleid doorwerkt in de praktijk:

- *Ruimtelijke toegankelijkheid*: de fysieke bereikbaarheid, spreiding en kwaliteit van sportvoorzieningen (Prins et al., 2010).
- *Financiële drempels*: kosten van sportdeelname en mate van ondersteuning via subsidies, kortingspassen of gratis aanbod (Hoekman, 2018b).
- *Doelgerichtheid*: in hoeverre beleid concreet inspeelt op belemmeringen, voorkeuren en behoeften van specifieke groepen binnen de bevolking (Tiessen-Raaphorst & Van den Dool, 2019).
- *Bestuurlijke samenwerking*: de mate van samenwerking tussen sportclubs, scholen, zorg, welzijn en andere beleidsdomeinen binnen de gemeente (Hoekman & Van der Roest, 2020).
- *Beleidsuitvoering en continuïteit*: de duurzaamheid, samenhang en uitvoeringskracht van beleid over tijd (Wicker et al., 2013).

Daarnaast zijn *sociaal-demografische kenmerken* (zoals leeftijd, inkomen en migratieachtergrond) opgenomen als modererende factor. Zij beïnvloeden hoe inwoners reageren op beleid en bepalen daarmee in welke mate interventies effectief zijn in verschillende delen van de stad (Eime et al., 2013). In dit onderzoek wordt echter niet systematisch gezocht naar verschillen tussen groepen; deze kenmerken worden niet als primaire verklarende variabelen geanalyseerd. Wanneer in beleidsdocumenten of uitspraken van geïnterviewden expliciet wordt verwezen naar specifieke bevolkingsgroepen, zal daar wel gericht op worden gereflecteerd in de analyse.

## 2-6-2 Het Speelveld

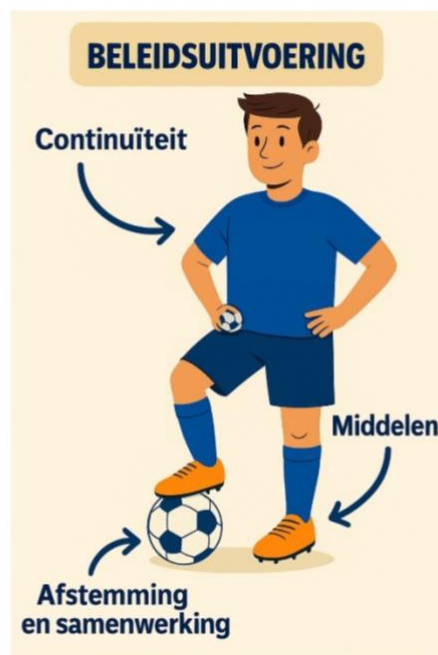
Figuur 2-1 Conceptueel model speelveld



Het conceptuele model toont hoe de spelmaker (sportbeleid) de vijf structurele condities beïnvloedt, die samen het speelveld vormen waar sportdeelname tot stand komt. De spelers worden hier niet gezien als burgers met sportdeelname, maar als de variabelen die de sportdeelname beïnvloeden (ruimtelijke toegankelijkheid, financiële drempels, doelgerichtheid, bestuurlijke samenwerking en beleidsuitvoering). Zij moeten in samenhang opereren om de score – verhoogde participatie – positief te beïnvloeden.

De pijlen in het model geven aan dat beleid niet direct leidt tot meer sportdeelname, maar dit doet via deze tussenliggende factoren. Hoe goed het beleid aansluit op de lokale context, bepaalt in hoeverre inwoners daadwerkelijk in beweging komen. De gemeente Rotterdam wordt in dit model voorgesteld als de coach die via verschillende tactieken en ingrepen het veld probeert optimaal te bespelen, rekening houdend met kansen én beperkingen van de stedelijke context.

**Figuur 2-2 Conceptueel model speler 'beleidsuitvoering'**



In dit model wordt beleidsuitvoering als voorbeeld gepresenteerd als een speler op het veld, waarbij elk onderdeel van zijn uitrusting symbool staat voor een cruciale dimensie van effectieve uitvoering:

- *Het tenue* staat voor continuïteit van beleid. Net als een herkenbaar tenue biedt consistent beleid stabiliteit en herkenning. Gemeenten met langdurig beleid boeken betere resultaten in sportparticipatie (Hoekman & Van der Roest, 2020).
- *De bal* symboliseert samenwerking. Effectieve beleidsuitvoering vereist constante afstemming tussen partners. Onderzoek toont aan dat samenwerking tussen

beleidsmakers en lokale netwerken essentieel is voor succesvolle gezondheidsinterventies (Wagemakers et al., 2010).

- *De schoenen* staan voor beschikbare middelen. Net als goede schoenen, maken voldoende budget, tijd en menskracht het verschil tussen succes en falen (Grix & Carmichael, 2012).

Samen vormen deze elementen het fundament van succesvolle beleidsuitvoering (Pressman & Wildavsky, 1973). Ze laten zien dat beleid pas écht tot sportdeelname leidt wanneer de speler goed gekleed is, controle over de bal heeft en stevig op het veld staat.

### **2-6-3 Praktische Implicaties**

Het model benadrukt dat succesvol sportbeleid verder gaat dan het aanbieden van sportfaciliteiten of het organiseren van een campagne. Om sportdeelname structureel te verhogen, moeten gemeenten investeren in een strategie die drempels wegneemt op meerdere niveaus: fysiek, financieel, sociaal en organisatorisch. Alleen als de spelmaker en de spelers goed op elkaar zijn afgestemd – én het veld goed wordt gelezen – kan sportbeleid echt het verschil maken.

### **2-7 Vooruitblik**

In dit hoofdstuk is een theoretisch fundament gelegd voor het onderzoek naar de invloed van gemeentelijk sportbeleid op sportdeelname. Aan de hand van het sociaalecologisch model is duidelijk geworden dat sportdeelname niet losstaat van de omgeving waarin mensen leven. De Theory of Planned Behavior benadrukt dat gedragsverandering mede afhankelijk is van motivatie, sociale normen en ervaren controle. Tot slot laat de implementatiebenadering zien dat goed beleid pas effect heeft wanneer het ook effectief en consistent wordt uitgevoerd.

Op basis van deze inzichten zijn vijf structurele condities geselecteerd: ruimtelijke toegankelijkheid, financiële drempels, doel(groep)gerichtheid, bestuurlijke samenwerking en beleidsuitvoering. Deze tussenliggende variabelen bepalen in hoeverre beleid daadwerkelijk leidt tot meer sportdeelname. Deze vormen samen met relevante sociaaldemografische kenmerken het conceptueel model, dat in de volgende hoofdstukken richting geeft aan zowel de analyse als de formulering van aanbevelingen voor het Rotterdamse sportbeleid.

### **3 Methoden**

Dit hoofdstuk beschrijft de methodologische aanpak van het onderzoek en verantwoordt de keuzes die gemaakt zijn in de opzet en uitvoering ervan. Dit onderzoek maakt gebruik van documentanalyse als primaire methode en een aantal interviews met beleidsuitvoerders en experts om deze vragen te beantwoorden. Door middel van een systematische analyse van interviewuitkomsten en beleidsdocumenten wordt inzicht verkregen in welke beleidsmaatregelen effectief zijn, hoe Rotterdamse beleidsinitiatieven zich daartoe verhouden en welke factoren van invloed zijn op succesvol stedelijk sportbeleid.

In dit hoofdstuk wordt uiteengezet hoe de gekozen methodologie bijdraagt aan het beantwoorden van de onderzoeksvraag. Vervolgens wordt de werkwijze voor dataverzameling en -analyse toegelicht en worden de methodologische overwegingen besproken.

#### **3-1 Operationalisering**

Om het conceptueel model uit hoofdstuk 2 te vertalen naar een toetsbaar analysekader, zijn de vijf tussenliggende variabelen geoperationaliseerd in concrete indicatoren. Deze variabelen zijn geselecteerd op basis van wetenschappelijke theorieën en eerder onderzoek naar gemeentelijk sportbeleid. Elke variabele wordt hieronder voorzien van een definitie, indicatoren, mogelijke waarden en een toelichting op de wijze waarop deze in dit onderzoek worden geanalyseerd.

De onderstaande tabel biedt een overzicht van deze operationalisatie. De metingen vinden plaats via een documentanalyse van beleidsnota's, uitvoeringsplannen en gemeentelijke rapporten van de gemeente Rotterdam. Daarnaast zullen aanvullende interviews met beleidsmedewerkers, uitvoerders en sportverenigingen worden afgenomen.



**Tabel 3-1: Operationalisering verklarende variabelen**

| Variable                                         | Definitie                                                                                                                | Indicatoren                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        | Waarden                                                                                                                                                                                                                  | Methode                                                                                 |
|--------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>Ruimtelijke toegankelijkheid</b>              | De mate waarin sportvoorzieningen fysiek bereikbaar en beschikbaar zijn voor inwoners                                    | <ul style="list-style-type: none"> <li>Aanwezigheid openbare sportvoorzieningen</li> <li>Spreiding over wijken</li> <li>Toegankelijkheid voor kwetsbare groepen</li> <li>Toegankelijkheid als beleidsdoel</li> </ul>                                                                                                               | <ul style="list-style-type: none"> <li>Aanwezig/afwezig</li> <li>Evenwichtig/onevenwichtig</li> <li>Gericht op iedereen/ beperkt gericht</li> <li>Niet benoemd/ algemeen/ multidimensionaal</li> </ul>                   | Documentanalyse: beleidsnota's, sportkaarten, wijkenoverzicht<br>Interviews             |
| <b>Financiële drempels</b>                       | De mate waarin kosten sportdeelname belemmeren of verlaagd worden via beleid                                             | <ul style="list-style-type: none"> <li>Subsidies/ kortingspas</li> <li>Gratis sportaanbod voor minima</li> <li>Jeugdfondsen en pasregelingen</li> <li>Ondersteuning betaalbaarheid</li> </ul>                                                                                                                                      | <ul style="list-style-type: none"> <li>Niet aanwezig/ tijdelijk/ structureel aanwezig</li> <li>Specifiek voor minima/ algemeen gratis</li> <li>Aanwezig/ afwezig</li> <li>Projectmatig/ indirect/ structureel</li> </ul> | Documentanalyse: begrotingen, beleidsdocumenten en uitvoeringsrapportages<br>Interviews |
| <b>Doelgerichtheid</b>                           | De mate waarin beleid is afgestemd op de specifieke behoeften, belemmeringen en voorkeuren van verschillende doelgroepen | <ul style="list-style-type: none"> <li>Benoeming van specifieke doelgroepen (zoals jongeren, ouderen, mensen met een beperking, migratieachtergrond)</li> <li>Aansluiting op specifieke behoeften (zoals aangepaste voorzieningen, culturele aspecten, taal, betaalbaarheid)</li> <li>Inspelen op intrinsieke motivatie</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>Niet benoemd/ wel benoemd</li> <li>Generiek aanbod/ doelgroepgericht aanbod/ maatwerk</li> <li>Structureel/ incidenteel/ afwezig</li> </ul>                                       | Beleidsnota's, projectplannen, doelgroep-strategieën, interviews                        |
| <b>Bestuurlijke samenwerking</b>                 | De mate waarin de gemeente samenwerkt met andere organisaties en beleidsdomeinen                                         | <ul style="list-style-type: none"> <li>Aantal betrokken partners</li> <li>Samenwerking uitvoerders</li> <li>Samenwerkingsvorm</li> <li>Integratie met zorg en/of onderwijs</li> </ul>                                                                                                                                              | <ul style="list-style-type: none"> <li>Laag/ gemiddeld/ hoog</li> <li>Weinig/ veel samenwerking organisaties</li> <li>Benoemd/geïntegreerd</li> <li>Sport als aparte pijler/ sport geïntegreerd</li> </ul>               | Beleidsdocumenten, partneroverzichten, interviews                                       |
| <b>Beleidsuitvoering</b>                         | De mate waarin beleid consistent, structureel en met voldoende capaciteit wordt uitgevoerd                               | <ul style="list-style-type: none"> <li>Continuïteit over tijd</li> <li>Beschikbare middelen (budget, menskracht)</li> <li>Vertaling doelen naar praktijk</li> <li>(Ondersteuning aan) gezondheid sportverenigingen</li> </ul>                                                                                                      | <ul style="list-style-type: none"> <li>Kortlopend/ meerjarig</li> <li>Voldoende/ beperkt budget</li> <li>Abstract/ concreet uitgevoerd</li> <li>Gezond/ kwetsbaar/ bedreigd</li> </ul>                                   | Uitvoeringsplannen, begrotingen, voortgangrapportages, interviews                       |
| <b>(Context) Sociaal-demografische kenmerken</b> | Kenmerken zoals leeftijd, SES en migratieachtergrond van inwoners                                                        | <ul style="list-style-type: none"> <li>Verdeling per wijk (zoals migratieachtergrond, SES en opleidingsniveau)</li> <li>Doelgroep-verwijzingen in beleid</li> </ul>                                                                                                                                                                | <ul style="list-style-type: none"> <li>Wordt wel/ niet benoemd in beleid</li> <li>Koppeling met maatregelen: aanwezig/ afwezig</li> </ul>                                                                                | Documentanalyse: beleidsstukken & statistische wijkrapporten<br>Interviews              |

Twee voorbeelden laten zien hoe de operationalisaties tot stand zijn gekomen. Ten eerste, voor de variabele *ruimtelijke toegankelijkheid* is gekozen om deze te meten aan de hand van aanwezigheid en spreiding van sportvoorzieningen en hun toegankelijkheid voor kwetsbare groepen. Deze indicatoren sluiten aan bij literatuur die stelt dat nabijheid en ruimtelijke spreiding van sportvoorzieningen – met name in kwetsbare wijken – een directe invloed heeft op sportdeelname. De gekozen waarden (zoals ‘aanwezig/afwezig’ en ‘eventwichtig/onevenwichtig’) maken het mogelijk beleidsstukken systematisch te scoren op de mate waarin ruimtelijke aspecten aandacht krijgen. Documentanalyse is hierbij passend, omdat beleidsnota’s uitspraken doen over locatiebeleid en spreiding. Ten tweede, bij de variabele *beleidsuitvoering* is gekozen voor indicatoren die de praktische uitvoering van beleid zichtbaar maken. Denk hierbij aan de mate van continuïteit (‘kortlopend/meerjarig beleid’), de beschikbaarheid van middelen zoals budget en menskracht, en de mate waarin beleidsdoelen daadwerkelijk zijn uitgevoerd. Deze aspecten helpen om te beoordelen of het beleid niet alleen ambitieus is op papier, maar ook realistisch en uitvoerbaar in de praktijk. De waarden zoals ‘voldoende vs. beperkt budget’ en ‘abstract vs. concreet vertaald’ maken het mogelijk om verschillen tussen beleidsdocumenten systematisch te analyseren. Hiervoor wordt gebruik gemaakt van documentanalyse, onder andere van uitvoeringsplannen, begrotingen en voortgangsrapportages.

## **3-2 Onderzoekstechnieken**

Om de centrale onderzoeksvraag en bijbehorende deelvragen te beantwoorden, is gekozen voor een kwalitatieve casestudy-aanpak met de gemeente Rotterdam als onderzoeksobject. Een casestudy is passend wanneer een onderzoek zich richt op ‘hoe’- of ‘waarom’-vragen in een specifieke, actuele context (Yin, 2003). Deze methode biedt ruimte voor contextuele verdieping en sluit aan bij het verklarend karakter van dit onderzoek.

Voor alle deelvragen wordt gebruikgemaakt van kwalitatieve documentanalyse en semigestructureerde interviews, die systematisch zijn gecodeerd aan de hand van het analysekader uit paragraaf 3-1. Deze combinatie maakt het mogelijk om beleidsstrategieën, succesfactoren en praktijkervaringen met elkaar te verbinden en te toetsen aan de vijf centrale variabelen in het model.

### **3-2-1 Effectieve (inter-)nationale beleidsmaatregelen**

Voor het beantwoorden van de deelvraag over effectieve beleidsmaatregelen wordt een documentanalyse uitgevoerd van relevante nationale en internationale beleidsdocumenten en evaluaties. In plaats van een traditionele literatuurreview, wordt gekozen voor een beleid-analytische benadering waarbij deze bronnen worden gecodeerd aan de hand van het in tabel 3.1 opgenomen analysekader. Hierdoor wordt het mogelijk om

beleidsdocumenten systematisch te beoordelen op de mate waarin zij de volgende factoren bevatten:

- *Ruimtelijke toegankelijkheid*
- *Financiële drempels*
- *Doelgerichtheid*
- *Bestuurlijke samenwerking*
- *Beleidsuitvoering*

De geanalyseerde documenten en interviews zijn opgenomen in [Bijlage 1](#) en bestaan uit:

- (Inter)nationale beleidsstudies, meta-analyses en evaluaties
- Wetenschappelijk literatuur over determinanten van effectief sportbeleid
- Interviews met beleidsmakers en een expert op het gebied van sportbeleid.

De geselecteerde bronnen worden thematisch geanalyseerd in Atlas.ti om succesfactoren en effectieve beleidsinterventies systematisch te categoriseren en met elkaar te vergelijken. Daarnaast zullen inzichten uit de interviews meegenomen worden om beleidsmatige context en praktische ervaringen rond succesvolle maatregelen te duiden. Deze gecombineerde analyse levert een helder overzicht op van interventies die structureel bijdragen aan verhoogde sportdeelname, wat als referentiekader dient voor het beoordelen van de Rotterdamse situatie.

### **3-2-2 Succesfactoren sportbeleid stedelijke omgevingen**

Op basis van de documenten en wetenschappelijke literatuur in [Bijlage 1](#) worden succesfactoren in stedelijke context geïdentificeerd die specifiek van belang zijn voor grote steden zoals Rotterdam. Hierbij wordt gekeken naar:

- Variaties in beleidsdoelgroepen
- Integratie met andere domeinen (zoals gezondheid en ruimtelijke ordening)
- Wijkgericht beleid en lokale uitvoeringsstructuren

Ook in dit onderdeel zullen documentanalyse en interviews worden gecombineerd. Naast bestaande beleidsliteratuur zullen interviews worden geanalyseerd met uitvoerders (zoals Sportsupport), ambtenaren en buurtsportcoaches. Dit zal leiden tot een rijk beeld van de stedelijke uitvoeringspraktijk, in relatie tot de vijf variabelen uit het analysekader.

### **3-2-3 Rotterdamse beleidsmaatregelen en bewezen strategieën**

Tot slot wordt een documentanalyse uitgevoerd van beleidsstukken van de gemeente Rotterdam in de periode 2018–2024. De bronnen zijn (ook terug te vinden in [Bijlage 1](#)):

- *Sportnota Rotterdam 2021–2026*
- Gemeentelijke begrotingen en voortgangsrapportages

- Evaluaties zoals de *Sportdeelname Index Rotterdam*

Deze documenten worden gecodeerd op dezelfde vijf variabelen, waardoor een directe vergelijking mogelijk is met de eerder geïdentificeerde succesfactoren. Daarnaast worden interviews gehouden met betrokkenen van de gemeente Rotterdam, sportverenigingen en uitvoerders, zodat beleidsintenties kunnen worden gespiegeld aan ervaringen uit de praktijk.

### **3-3 Dataverzameling en analyse**

De dataverzameling bestaat uit drie onderdelen: literatuurstudie, documentanalyse en interviews. Deze combinatie biedt een genuanceerd beeld van het Rotterdamse sportbeleid en de factoren die bijdragen aan de effectiviteit ervan. De methode is gebaseerd op triangulatie, waarbij meerdere databronnen de validiteit van de bevindingen versterken (Carter et al., 2014).

De literatuur is geselecteerd op wetenschappelijke relevantie en beleidsmatige toepasbaarheid, via databases als Google Scholar en Web of Science. Deze vormt de basis van het theoretisch kader (hoofdstuk 2) en onderbouwt de analyse van beleidsdocumenten en interviews.

Voor de documentanalyse worden (inter)nationale beleidsstukken (zie [Bijlage 1](#)), waaronder die van de gemeente Rotterdam, systematisch bestudeerd en gecodeerd in Atlas.ti, op basis van een vooraf opgesteld analysekader uit paragraaf 3-1. De analyse richt zich op overeenkomsten en verschillen met effectieve strategieën uit de literatuur.

#### **3-3-1 Interviews**

Ter aanvulling op de documentanalyse zullen semigestructureerde interviews afgenomen worden met negen sleutelfiguren binnen het Nederlandse en Rotterdamse sportbeleid. De selectie van respondenten wordt doelgericht uitgevoerd om een breed perspectief te krijgen op beleidsontwikkeling, uitvoering en effectiviteit. De groep bestaat uit:

- Beleidsmakers van de gemeente Rotterdam
- Uitvoerders zoals vertegenwoordigers van Rotterdam Sportsupport, Sportregie en buurtsportcoaches
- Een expert op het gebied van sportbeleid
- Bestuurders van sportverenigingen

Een overzicht van de geïnterviewde personen en hun functies is opgenomen in Bijlage 1 (Tabel B1-1).

De interviews worden afgenomen op basis van een vooraf opgestelde interviewhandleiding met open vragen per hoofdthema ([Bijlage 3](#)). Alle respondenten ontvangen vooraf een

informed consentformulier en dienen deze te ondertekenen ([Bijlage 2](#)). De gesprekken zullen met toestemming van de respondenten opgenomen en vervolgens woordelijk getranscribeerd worden.

Vervolgens zullen de transcripties thematisch gecodeerd worden in Atlas.ti. De analyse wordt uitgevoerd volgens de methode van Braun & Clarke (2006), waarbij patronen zullen worden geïdentificeerd, geclusterd en verbonden aan de vijf verklarende variabelen uit het analysekader. De gebruikte codeboom is opgenomen in [Bijlage 4](#). Door deze aanpak kunnen inzichten uit beleid en praktijk met elkaar worden verbonden en vergeleken per deelvraag.

### **3-3-2 Integriteit**

In dit onderzoek zal zorgvuldig worden omgegaan met privacy en ethiek. Om de integriteit van dit onderzoek te waarborgen, zullen verschillende maatregelen worden genomen.

Allereerst zal informed consent (zie [Bijlage 2](#)) worden verkregen van alle respondenten voorafgaand aan het interview. Zij zullen worden geïnformeerd over het doel van het onderzoek, de werkwijze en hun rechten, waaronder het recht om op ieder moment te stoppen met deelname of hun gegevens te laten verwijderen.

De anonimiteit van deelnemers zal worden gegarandeerd. In de rapportage worden geen namen of herleidbare functies vermeld in combinatie met uitspraken. Citaten worden geanonimiseerd weergegeven. Een eventuele vermelding in de bijlage met geïnterviewden vindt alleen plaats na expliciete toestemming van betrokkene.

De verzamelde gegevens (audiobestanden, transcripten, coderingen) worden veilig opgeslagen op een versleutelde en met wachtwoord beveiligde opslaglocatie binnen de digitale werkomgeving van de rekenkamer Rotterdam. Alleen de onderzoeker heeft toegang tot deze data. De bestanden worden uiterlijk 3 maanden na afronding van het onderzoek verwijderd.

## **3-4 Methodologische overwegingen**

In kwalitatief onderzoek is het waarborgen van validiteit en betrouwbaarheid essentieel voor de geloofwaardigheid van de resultaten (Boeije, 2010; Yin, 2003). Hoewel het doel van dit onderzoek niet is om generaliseerbare uitspraken te doen, wordt er wel gestreefd naar interne consistentie, transparantie en methodologische zorgvuldigheid.

### **3-4-1 Validiteit**

De interne validiteit wordt versterkt door het gebruik van een helder conceptueel model (hoofdstuk 2), waarin kernvariabelen op basis van wetenschappelijke theorieën zijn uitgewerkt en geoperationaliseerd in een analysekader (tabel 3.1). Hierdoor is de documentanalyse gericht, systematisch en navolgbaar (Bryman, 2012).

De methode sluit aan bij de onderzoeksvraag: documentanalyse in combinatie met interviews is geschikt om beleidsteksten en beleidsintenties te analyseren (Bowen, 2009). Door gebruik te maken van officiële gemeentelijke stukken, zoals sportnota's en voortgangsrapportages, wordt ruis door tussenkomst van derden beperkt. Daarbij wordt rekening gehouden met contextuele factoren zoals verkiezingen of ambtelijke herstructurering.

Tegelijkertijd kent documentanalyse beperkingen: het geeft vooral inzicht in intenties, niet in uitvoering of effecten (O'Leary, 2014). Daarom zijn interviews toegevoegd met betrokkenen uit beleid en praktijk. Deze methodetriangulatie verhoogt de betrouwbaarheid van de bevindingen (Carter et al., 2014). Interviews bieden bovendien verdieping bij de interpretatie van documenten en literatuur.

Semigestructureerde interviews brengen eigen risico's met zich mee, zoals sociaal wenselijke antwoorden of vertekening door persoonlijke opvattingen (Qu & Dumay, 2011). Deze worden beperkt door het selecteren van diverse typen respondenten en door door te vragen op concrete voorbeelden. De analyse volgt een vaste structuur met thematische codering (Adams, 2015).

De externe validiteit is beperkt door de keuze voor één casus: Rotterdam. Toch kunnen de inzichten relevant zijn voor vergelijkbare stedelijke gemeenten met een soortgelijke sociaal-demografische opbouw en beleidscontext. In de conclusie wordt gereflecteerd op de bredere toepasbaarheid van de resultaten (Yin, 2003).

### **3-4-2 Betrouwbaarheid**

Om de betrouwbaarheid van het onderzoek te vergroten, is het analyseproces zoveel mogelijk gestructureerd en herhaalbaar opgezet (Boeijs, 2010). Er wordt gewerkt met een vooraf opgesteld coderingsschema op basis van de indicatoren uit de operationalisatietabel. Daarnaast worden tijdens de analyse notities gemaakt over interpretatiekeuzes, zodat transparantie wordt gewaarborgd. Waar mogelijk wordt gebruikgemaakt van triangulatie door verschillende documenten over hetzelfde beleidsdoel met elkaar te vergelijken (bijv. beleidsnota + voortgangsrapportage) (Bowen, 2009).

Tot slot wordt in het verslag consistent verwezen naar de herkomst van informatie (document, jaartal, pagina), zodat lezers de analyse kunnen herleiden naar de oorspronkelijke bron (Bryman, 2012).

## 4 Resultaten

In dit hoofdstuk worden de resultaten gepresenteerd aan de hand van de kernvariabelen uit de eerder opgestelde operationalisatietabel (zie [paragraaf 3.1](#)). De analyse is uitgevoerd op basis van beleidsdocumenten, voortgangsrapportages en semigestructureerde interviews. De resultaten zijn opgebouwd per variabele, waarbij telkens dezelfde drie stappen worden gevolgd: eerst worden de bevindingen beschreven, vervolgens volgt een interpretatie in relatie tot het theoretisch kader, en tot slot wordt per onderdeel een korte sub-conclusie geformuleerd.

### 4-1 Ruimtelijke toegankelijkheid

De gemeente Rotterdam streeft ernaar dat sportvoorzieningen fysiek bereikbaar en beschikbaar zijn voor alle inwoners, ongeacht hun woonlocatie. In de Sportnota 2021+ wordt expliciet benoemd dat “alle Rotterdammers toegang moeten hebben tot sport en beweging, ongeacht waar zij wonen in de stad” (p. 6). Deze ambitie wordt vertaald naar concrete maatregelen in het Integraal Huisvestingsplan Sport (IHP-Sport), waarin is vastgesteld dat sportvoorzieningen behouden moeten blijven binnen de zogenaamde ‘sportcirkel’ – de strategische zone tussen oude en naoorlogse wijken – zodat er sprake blijft van spreiding over de stad (p. 9).

De uitvoering ligt grotendeels bij Sportbedrijf Rotterdam – een verzelfstandigde gemeentelijke B.V. waarvan de gemeente Rotterdam 100% aandeelhouder is. Als zelfstandige bedrijf beheert, exploiteert en adviseert het over renovatie en nieuwbouw van vrijwel alle gemeentelijke sportaccommodaties (Sportnota 2021+, p. 14). Daarbij wordt onder andere ingezet op het vernieuwen van sporthallen en -zalen die voor 2030 ouder dan 40 jaar zijn, waarbij structureel wordt gemonitord op onder meer gebruiksfrequentie, klanttevredenheid en fysieke toegankelijkheid (Sportnota 2021+, p. 8). Met meer dan €64 miljoen per jaar vormen sportvoorzieningen de grootste uitgavenpost binnen de sportbegroting van de gemeente. “Zonder sportvoorzieningen is er immers ook minder mogelijkheid tot sportdeelname,” aldus een beleidsmedewerker van de gemeente.

Een concreet voorbeeld van gebiedsgerichte maatvoering is te vinden bij de haven van Rotterdam. Uit interview met Sportregie blijkt dat voor bijvoorbeeld havenarbeiders – die vaak in onregelmatige diensten werken – bewust sportaanbod in de nabijheid van hun werklocatie is gecreëerd, om de fysieke en logistieke drempels te verlagen.

Toch ervaren aanbieders op wijkniveau forse knelpunten. Zo stelt de voorzitter van een taekwondo vereniging in Rotterdam-Zuid dat in wijken als Afrikaanderwijk en Katendrecht sportaccommodaties ontbreken: “De ruimte ontbreekt gewoon.” Door het gebrek aan (centrale) locaties om sportles te geven ontstaan er lange wachtlijsten, versnippering en verminderde coördinatie. “We willen allemaal dat kinderen meer gaan sporten, maar dat

kan alleen als er ruimte is. Ouders kiezen er bovendien vaak voor om hun kind niet te laten sporten wanneer locaties als onveilig of slecht bereikbaar worden ervaren.”

Ook de voorzitter van atletiekvereniging PAC benoemt obstakels. Hoewel hun atletiekbaan eigendom is van de gemeente, moest de vereniging zelf investeren in de uitbreiding naar acht banen om bijvoorbeeld internationale wedstrijden te kunnen organiseren. Omdat de gemeente hier geen financiële ruimte voor had, heeft PAC zelf een lening afgesloten die zij over twintig jaar afbetalen via een forse huurverhoging – van €15.000 naar €55.000 per maand. Deze casus laat zien dat sportaanbieders in de praktijk niet altijd structureel ondersteund worden, wat de toegankelijkheid onder druk zet.

Sportsupport – een privaatrechtelijk stichting die voornamelijk vanuit de gemeente wordt gesubsidieerd en Rotterdamse sportverenigingen ondersteunt als kennis- en serviceorganisatie – probeert hierbij te bemiddelen tussen verenigingen met onder- en overcapaciteit, bijvoorbeeld door het stimuleren van externe verhuur in dal momenten. Toch blijkt dit in de praktijk lastig: “Sommige verenigingen kampen met structureel ruimtegebrek, terwijl andere locaties leegstaan” – interview Sportsupport.

Deze bevindingen sluiten aan bij bredere inzichten uit (inter)nationale beleidsdocumenten. De Monitor Sportakkoord (2022) signaleert dat sport in omgevingsvisies vaak onvoldoende prioriteit krijgt, doordat sportvoorzieningen letterlijk “weggeduwd worden door andere claims op de vierkante meter” (p. 31). Tegelijkertijd benadrukt het succesvolle sportland Zweden in hun Strategische Plan voor Sportbeleid 2022-2025 dat sportvoorzieningen dicht bij huis én toegankelijk moeten zijn voor iedereen, ongeacht achtergrond of financiële situatie (p. 13). Zowel nationaal als internationaal groeit het besef dat nabijheid, veiligheid en bruikbaarheid cruciale voorwaarden zijn voor deelname aan sport – vooral onder kwetsbare groepen.

Op basis van deze bevindingen blijkt dat het beleid op papier nadrukkelijk inzet op ruimtelijke toegankelijkheid via spreiding, renovatie en multifunctionele sportplekken. Deze ambitie sluit aan bij de theoretische concepten uit het sociaalecologisch model, waarin fysieke nabijheid van voorzieningen een basisvoorwaarde is voor sportdeelname (Gelius et al., 2020; Hoekman, 2018b). Dit komt onder meer tot uiting in spreiding over wijken, toegankelijkheid voor kwetsbare groepen en de aanwezig-/afwezigheid van openbare sportvoorzieningen.

Toch laat de praktijk zien dat aanwezigheid alléén niet voldoende is. De daadwerkelijke toegang blijkt mede afhankelijk van factoren routeveiligheid, eigendom en samenwerking op wijkniveau. Daarmee is sprake van wat Gelius et al. (2020) benoemen als het verschil tussen formele beschikbaarheid en feitelijke toegankelijkheid. De gemeente heeft hier slechts gedeeltelijk grip op: bij gemeentelijke accommodatie is directe sturing mogelijk, maar bij partners minder. Hierdoor kunnen structurele verschillen tussen wijken blijven bestaan. Daarom probeert de gemeente nauw samen te werken met Sportbedrijf

Rotterdam, de uitvoeringsorganisatie die de voorzieningen beheert en onderhoudt, om te proberen deze verschillen tussen wijken te verkleinen.

Hoewel Rotterdam beleidsmatig inzet op een evenwichtige spreiding van sportvoorzieningen, wordt de feitelijke toegankelijkheid in kwetsbare wijken beperkt door eigendomsstructuren, sociale veiligheidspercepties en gebrek aan gebiedsgerichte monitoring.

## **4-2 Financiële drempels**

Internationale en landelijke literatuur wijst uit dat financiële drempels een belangrijke belemmering vormen voor sportdeelname, vooral bij mensen met een laag inkomen of een migratieachtergrond. Onderzoekers als Tiessen-Raaphorst et al. (2019) benadrukken dat gerichte inkomensondersteuning noodzakelijk is om structurele participatie te bevorderen (p. 19). Ook uit de Monitor Sportakkoord 2022 blijkt dat er landelijk weliswaar €400 miljoen beschikbaar is via regelingen zoals SPUK en BOSA, maar dat deze middelen vooral neerslaan bij gemeenten en sportaanbieders, en niet direct bij kwetsbare inwoners (p. 4). Daarmee blijft de vraag of het geld ook daadwerkelijk bij de doelgroepen terechtkomt die dat het hardst nodig hebben.

Op stedelijk niveau blijkt uit de Beleidsevaluatie Recreatie & Sport Zuid-Holland (2021) dat gemeenten in de Randstad relatief vaak inzetten op tijdelijke programma's en fondsen in plaats van structurele financiële regelingen (p. 34).

Binnen het gemeentelijke sportbeleid van Rotterdam worden financiële drempels voor sportdeelname erkend als relevante barrière, met name voor inwoners met een laag inkomen. In beleidsdocumenten wordt echter zelden expliciet gekozen voor structureel gratis sportaanbod. In plaats daarvan kiest de gemeente ervoor om te werken met doelgerichte financiële tegemoetkomingen. In het interview met gemeente Rotterdam werd dit bevestigd: "We gaan er eigenlijk standaard vanuit dat er geen gratis aanbod is [...], het kost gewoon iets". De gemeente gaf ook aan in plaats van universele kosteloosheid, samen te werken met de afdeling gezondheid en welzijn aan de opzet van een volwassenensportfonds, dat sportdeelname mogelijk moet maken voor inwoners met een inkomen onder een bepaalde norm.

Ook op uitvoerend niveau is er aandacht voor financiële toegankelijkheid. Rotterdam Sportsupport werkt met sportverenigingen en helpt bij het aanvragen van vergoedingen. Zij benadrukken dat "verenigingssport over het algemeen betaalbaarder is dan commercieel aanbod" en zetten daarnaast in op initiatieven zoals de Beweegcode en samenwerking met zorgverzekeraars. Toch blijkt uit hun praktijkervaring dat veel mensen die in aanmerking komen voor ondersteuning, deze hulp niet vragen: "Stel je hebt het financieel moeilijk; je klopt ook niet met Jan en alle man aan om hulp te krijgen. Soms overzie je het ook gewoon zelf niet meer. Waar moet ik dan beginnen?" Hiermee wordt zichtbaar dat niet alleen de

beschikbaarheid van fondsen van belang is, maar ook het vertrouwen en de drempel om hulp te zoeken.

Een recente beleidswijziging werpt daarbij extra zorgen op. In het voorjaar van 2025 maakte de gemeente Rotterdam bekend dat de gemeentelijke subsidie voor het Jeugdfonds Sport & Cultuur per 2026 overgedragen zal worden aan de Rotterdampas. Dit betekent een verschuiving van inkomensafhankelijk maatwerk naar een meer generiek instrument, waarbij toeleiding via intermediairs – zoals buurtsportcoaches of scholen – mogelijk verloren gaat. Hoewel de Rotterdampas voor sommige gezinnen drempelverlagend kan werken, biedt deze geen volledige dekking van contributiekosten. In het interview met de voorzitter van atletiekvereniging PAC werd dit expliciet benoemd: “Als dit fonds straks wegvalt, kunnen wij zomaar 40 of 50 kinderen niet meer laten sporten.” Daarmee komt een cruciale voorziening die de drempel verlaagt voor sportdeelname direct onder druk te staan.

Hoewel het IHP-Sport primair gericht is op fysieke infrastructuur, biedt het via de 1/3-regeling wel financiële steun aan verenigingen die zelf investeren in renovatie en nieuwbouw (IHP Sport, p. 27). Deze regeling houdt in dat sportverenigingen maximaal €350.000 aan subsidie kunnen ontvangen, waarbij de kosten doorgaans in gelijk delen worden gedragen door de vereniging zelf, de gemeente (via subsidie of lening) en externe fondsen zoals NOC\*NSF. Het gaat hierbij expliciet om de verbetering van bestaande voorzieningen – bijvoorbeeld op het gebied van duurzaamheid, toegankelijkheid of multifunctioneel gebruik – en niet om uitbreiding. De gemeente heeft het bijbehorende budget recent verhoogd, zodat ook middelgrote renovaties beter kunnen worden ondersteund. Deze regeling richt zich echter op sportaanbieders, en niet op directe financiële ondersteuning voor individuele burgers. In de Sportnota 2021+ wordt het thema armoede als randvoorwaarde wel aangestipt, bijvoorbeeld via de inzet op kansengelijkheid en gezondheid, maar concrete cijfers of begrotingsposten voor individuele financiële steun blijven grotendeels uit (Sportnota 2021+, p. 8-10).

Rotterdam kiest in haar aanpak voor een doelgroepgerichte, financiële ondersteuning in plaats van algemene kosteloosheid. Dit past bij theoretische inzichten vanuit het sociaalecologisch model, waarin financiële toegankelijkheid als een omgevingsfactor wordt gezien die sportdeelname kan faciliteren of bemiddelen (Bronnfenner, 1978). Voorbeelden daarvan kunnen zijn: kortingen of subsidies, ondersteuning van betaalbaarheid en de aanwezigheid van fondsen. Op deze punten laat het Rotterdamse beleid een gemengd beeld zien: er is structurele uitwerking van fondsen en kortingen, maar algemene maatregelen zoals gratis aanbod voor minima zijn afwezig. De gemeente onderneemt hierbij vooral faciliterende acties via samenwerkingspartners zoals Sportsupport. Hoewel regelingen als het Jeugdfonds Sport & Cultuur en het Volwassenenfonds beschikbaar zijn, betreffen dit inkomensafhankelijke voorzieningen waarvoor intermediaire toeleiding nodig is. Deze worden niet aangestuurd als universele beleidsmaatregel, noch zijn zij volledig structureel

ingebed in de gemeentelijke sprongbegroting. De effectiviteit hiervan is mede afhankelijk van de uitvoeringskracht en bekendheid bij de doelgroep.

Hoewel de gemeente Rotterdam financiële drempels via doelgerichte fondsen probeert te verlagen, blijft de impact op sportdeelname beperkt doordat de maatregelen niet universeel zijn en voor sommige doelgroepen zelfs juist een psychologische drempel vormen.

#### **4-3 Doelgerichtheid**

Nationaal groeit het inzicht dat generiek sportbeleid tekortschiet in contexten met grote sociaaleconomische verschillen. De evaluatie van het Actieplan Nederland Beweegt (2025) stelt dat vooral al actieve mensen worden bereikt, terwijl kwetsbare groepen – zoals mensen met een lage SES – structureel achterblijven en nieuwe initiatieven nodig hebben (p. 10). Ook het Toekomstonderzoek Beweegvriendelijk Zuid-Holland stelt dat groepen die weinig bewegen “extra (doelgroepsgerichte) beleidsmatige aandacht verdienen” (p. 16). Dit sluit aan bij het Sportakkoord, waarin meer beweegmogelijkheden ontstaan voor doelgroepen die belemmeringen ervaren (p. 18). Internationale analyses, zoals Gelius et al. (2020), benadrukken de effectiviteit van doelgroepgericht beleid mits het aanbod goed aansluit op leefstijl en behoefte. Tegelijkertijd toont het SCP-rapport ‘Kansen op sportieve groei?’ (2019) aan dat veel interventies vooral bestaande sporters aanspreken. Niet-sporters, met andere overtuigingen of barrières, blijven zo buiten beeld (p. 65).

De gemeente Rotterdam kiest bewust voor een doelgroepgerichte aanpak. Deze benadering komt onder meer tot uiting in de werkwijze van Sportregie (onderdeel van Sportbedrijf Rotterdam), die via een levensfase-aanpak werkt. Doelgroepen worden onderscheiden op basis van leeftijd én levenssituatie, zoals ploegendienst of mantelzorg. Door middel van focusgroepen en social marketingonderzoek wordt inzicht verkregen in behoeften en barrières. Zo ontstond sportaanbod in de haven, afgestemd op onregelmatig werkende havenmedewerkers. SwapGym speelt in op de behoefte van jongeren aan variatie en keuzevrijheid (interviews gemeente en Sportsupport).

Rotterdam Sportsupport breidt dit uit met programma’s als Schoolsportverenigingen, Keep Youngsters Involved en Beweegplus. Daarbij adviseren zij verenigingen over het wegnemen van belemmeringen zoals het ontbreken van informele, laagdrempelige activiteiten voor ouderen. “Ouderen willen niet per se competitie, maar gewoon gezellig samen in de buurt bewegen.” Ook helpt Sportsupport sportverenigingen om hun aanbod beter af te stemmen op minder bereikbare doelgroepen.

In de Sportnota 2021+ wordt dit vertaald in het streven om “iedere Rotterdammer te laten sporten op zijn of haar manier” (p. 13), met aandacht voor onder meer pubers, ouderen en mensen met een beperking. Deze aanpak sluit aan bij de Theory of Planned Behavior (Ajzen,

1991), waarin motivatie, barrières en sociale beïnvloeding centraal staan. Via behoefteonderzoek en gebiedsprofilering wordt ingezet op intrinsieke motivatie. Rotterdam scoort hiermee hoog op doelgroepdifferentiatie, maar structurele participatie blijft afhankelijk van afstemming en langdurige inzet. Zoals een expert op het gebied van sport stelt: “Op basis van de bevolkingssamenstelling kun je een lagere sportparticipatie verwachten dan andere gemeenten. Als je daarop zou corrigeren doet Rotterdam het echt niet slecht.”

De gemeente Rotterdam werkt vanuit een onderbouwde levensfase- en behoeftebenadering, waarmee sportbeleid doelgericht wordt vormgegeven. Dat is ook nodig vanwege de vele verschillende bevolkingsgroepen en de grootstedelijke context van Rotterdam. Toch blijft structurele participatie van nieuwe, lastig te bereiken doelgroepen kwetsbaar. Daarbij benadrukt de gemeente in een interview “uiteindelijk kun je niemand kunt verplichten om te sporten, ‘gelukkig maar’.”

#### **4-4 Bestuurlijke samenwerking**

De uitvoering van sportbeleid in Rotterdam is sterk afhankelijk van samenwerking tussen verschillende partijen. Binnen de gemeentelijke structuur is sprake van een onderscheid tussen opdrachtgever- en subsidierelaties. Zo voert het Sportbedrijf Rotterdam zijn taken uit in opdracht van de gemeente, terwijl organisaties zoals Rotterdam Sportsupport een gesubsidieerde rol vervullen. Deze rolverdeling wordt door gemeente Rotterdam als functioneel en werkbaar omschreven: “In de praktijk werkt die samenwerking prima”. Vooraf worden jaarplannen ingediend en afgestemd met de gemeente, waarna uitvoering grotendeels bij de partners ligt.

Deze samenwerking is niet eenzijdig: uitvoeringsorganisaties brengen ook zelf knelpunten en wensen in. Een voorbeeld is Sportsupport die fungeert als schakel tussen verenigingen en beleidsmakers. Zij vertaalt signalen uit de praktijk naar concrete beleidsaanpassingen, zoals bij de klachten over de invoering van betaald parkeren rond sportaccommodaties. Naast lokale samenwerking zijn er ook verbindingen met regionale en landelijke netwerken. Zo wordt in de Sportnota 2021+ gesproken over samenwerking met zorg- en welzijnspartijen, onderwijsinstellingen en sportbonden (p. 11). De gemeente streeft daarbij naar integrale afstemming binnen het sociaal domein, onder via het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA). Binnen Sportregie wordt daarnaast gewerkt met gebiedsanalyses, waarin wijkgerichte samenwerking tussen sportaanbieders, scholen, welzijnsorganisaties en bewoners wordt bevorderd.

Ook op nationaal niveau wordt samenwerking als essentieel gezien voor effectief sportbeleid. Het Sportakkoord benadrukt het belang van “samenwerken, verbinden en versterken” als uitgangspunt voor uitvoering (p. 5). Gemeenten, sportaanbieders en zorginstellingen moeten samen beleid ontwikkelen en uitvoeren. Uit de interviews blijkt dat Rotterdam dit principe al grotendeels toepast, waarbij ruimte blijft voor initiatief van

onderop. In het interview met een buurtsportcoach uit Den Haag werd daarnaast benoemd dat “goede samenwerking tussen zorg en welzijn essentieel is voor het bereiken van doelgroepen die minder snel via reguliere sportkanalen worden bereikt”. Ook in Rotterdam wordt hieraan gewerkt, zoals blijkt uit de betrokkenheid van PGW&Z (publieke gezondheid, welzijn en zorg) bij de ontwikkeling van een volwassenensportfonds (interview gemeente Rotterdam).

Internationaal onderzoek van Gelius et al. (2020) benadrukt dat beleidsmaatregelen effectiever zijn wanneer ze intersectorale samenwerking combineren met een gedeeld probleembegrip. De provincie Zuid-Holland benoemt daarnaast het belang van integrale samenwerking: “Een beweegvriendelijke omgeving bestaat uit een synergie van verschillende actoren en elementen en kan dan ook niet gevat worden door enkel beleid rondom sport en recreatie. Ook beleidsvelden als gezondheid, verstedelijking, mobiliteit en groen spelen een rol” (p. 101). In Rotterdam lijkt dit aanwezig: Sportsupport heeft al decennialang een vaste plek in het netwerk, en ook het Sportbedrijf wordt systematisch betrokken bij beleidskeuzes. Er is echter weinig inzicht in hoe de impact ervan op sportdeelname wordt vastgesteld.

De bestuurlijke samenwerking in Rotterdam is stevig georganiseerd rond taakverdeling en gedeelde verantwoordelijkheden. Dit zorgt voor betrokkenheid van meerdere domeinen (zorg en onderwijs), afstemming tussen beleid en uitvoering en samenwerking tussen uitvoerders. Wel blijft de vraag in hoeverre de samenwerking daadwerkelijk bijdraagt aan een hogere sportdeelname, aangezien deze resultaten zelden worden gemonitord op impactniveau. De relatie tussen samenwerking en effect is daarmee impliciet aanwezig, maar blijft deels aannemelijk. Zo is het mogelijk om te stellen dat een goede samenwerking tussen uitvoeringsorganisaties, verenigingen en gemeente Rotterdam een goede basis is voor de uitwerking van sportbeleid.

De gemeente Rotterdam beschikt over een stabiel en functioneel samenwerkingsnetwerk, maar de bijdrage van deze samenwerking aan daadwerkelijke sportdeelname wordt beperkt inzichtelijk gemaakt in beleidsstukken.

#### **4-5 Beleidsuitvoering en continuïteit**

De beleidsuitvoering in het domein sport kent op (inter)nationaal niveau een terugkerende spanning tussen structurele inbedding enerzijds en projectmatige versnippering anderzijds. In landen als Zweden wordt gestreefd naar structurele ondersteuning van sportverenigingen als hoeksteen van een duurzame sportcultuur. In het nationale sportbeleidsplan wordt gesteld dat sportorganisaties moeten worden gevormd met het oog op langdurige betrokkenheid van burgers: “In 2025 hebben sporters op alle niveaus structuren, ondersteuningssystemen en gedragingen ontwikkeld die ertoe hebben bijgedragen dat leden langer actief zijn. Het is vanzelfsprekend om in een vereniging je hele leven te

sporten” (Statiegisk Plan 2022-2025, p. 10 – mijn vertaling, FC). Ook in Nederland wordt het belang van lange termijnstructuren benadrukt. Volgens de Monitor Sportakkoord 2022 is structurele inbedding van programma’s en een integrale aanpak essentieel om sportparticipatie in te bevorderen: “Wat in gang is gezet, moet gecontinueerd worden” (p. 33). Tegelijkertijd pleit het evaluatieonderzoek van het Actieplan Nederland Beweegt dat structureel beleid niet gekoppeld mag zijn aan een programma of een kabinetsperiode. “Het realiseren van structurele systeemveranderingen, die uiteindelijk kunnen leiden tot meer bewegen, is een proces van de lange adem dat (tientallen) jaren in beslag kan nemen” (p. 63).

De uitvoering van sportbeleid in Rotterdam is deels ondergebracht bij structureel gefinancierde instellingen zoals het Sportbedrijf en Sportsupport, en deels afhankelijk van tijdelijke programma’s of pilots. In het IHP Sport is gekozen voor een langetermijnplanning van tien jaar (2020-2030), bij voorkeur met vierjaarlijkse actualisaties op basis van bouwkundige staat, duurzaamheid en klanttevredenheid (p. 14). Ook het onderhoud en beheer van sportaccommodaties is structureel belegd bij het Sportbedrijf, dat jaarlijks ruim €64 miljoen ontvangt voor exploitatie en beheer. Dit zorgt voor weer een zekere continuïteit in de fysieke infrastructuur van sportvoorzieningen.

Tegelijkertijd blijkt uit meerdere interviews dat sportstimulering, vooral gericht op gedragsverandering, in hoge mate afhankelijk is van tijdelijke projecten, pilots of subsidiestromen. Uit het interview met een expert op het gebied van sportbeleid blijkt dat dit projectmatige karakter de effectiviteit en duurzaamheid van het beleid kan ondermijnen. Dit werd benoemd als een soort ‘project-diarree’: “Dat je steeds maar weer allerlei nieuwe regelingen maakt, en die regeling heeft weer zijn eigen voorwaarden”. Daarbij belemmeren steeds nieuwe regelingen met korte looptijden de continuïteit.

Ook Rotterdam Sportsupport bevestigt dat veel initiatieven, zoals de inzet van verenigingsmanagers of wijkgerichte sportacties, eerst als tijdelijke pilots starten en pas later (soms) structureel kunnen worden verankerd. Een buurtsportcoach uit Den Haag benoemt vanuit zijn ervaring een vergelijkbare dynamiek: veel buurtsportcoaches en beweegprojecten zijn afhankelijk van persoonsgebonden inzet, waarbij de effectiviteit sterk samenhangt met de vaardigheden en netwerken van de uitvoerder. Hij benoemt daarnaast een veelgebruikte strategie onder buurtsportcoaches, waarbij het doel is om een activiteit op te starten en die vervolgens over te dragen aan bewoners of lokale organisaties: “Eigenlijk wil je als buurtsportcoach in een utopie [...] iets opzetten en dan loslaten”. Hoewel dit past binnen het streven naar eigenaarschap en participatie, betekent het ook dat de structurele voortzetting onzeker is, zeker in wijken waar sociale draagkracht of organisatievermogen beperkt is.

Een ander belangrijk knelpunt betreft het verloop van ambtenaren. De voorzitter van een taekwondovereeniging noemt hoe zijn vereniging al zeven jaar wacht op de realisatie van een nieuwe sportzaal: “Elke twee jaar is er weer een nieuwe ambtenaar. Tegen de tijd dat iemand de wijk begrijpt, vertrekt hij/zij weer.” Volgens hem zorgt door voor blijvende

stagnatie van noodzakelijke investeringen. Initiatieven - zoals de bouw van een sportzaal – blijven hangen in het voortraject en komen niet tot uitvoering, waardoor bewoners die wél willen sporten, nergens terecht kunnen.

In het interview met gemeente Rotterdam wordt benadrukt dat monitoring een vast onderdeel is van beleidsuitvoering. De Sportnota 2021+ wordt geëvalueerd aan de hand van indicatoren en signalen uit het veld, zoals via Sportregie of bewonersinitiatieven.

Tegelijkertijd wordt erkend dat sportparticipatie moeilijk eenduidig toe te schrijven is aan specifieke maatregelen: “Sportdeelname is een onderdeel van een te groot ecosysteem” – interview Sportregie. Daarmee blijft het moeilijk om de precieze werking en continuïteit van maatregelen systematisch vast te stellen. Ook in interviews met gemeente Rotterdam en een expert op het gebied van sportbeleid werd ditzelfde punt aangehaald. Dit maakt het lastig om direct te meten welke maatregelen succesvol zijn en welke minder.

De uitvoeringsstructuur in Rotterdam is robuust op het niveau van infrastructuurbeheer en vaste partnerschappen met Sportbedrijf en Sportsupport. In termen van de indicatoren op deze variabele wordt er hoog gescoord op indicatoren als beschikbare middelen en vertaling van doelen naar praktijk binnen het accommodatiebeleid. Tegelijkertijd blijft de continuïteit over tijd van stimulerende maatregelen en doelgroepgericht beleid kwetsbaar. Daarnaast blijven beleidsdoelen vaak vaag, algemeen en lastig te meten. De afhankelijkheid van tijdelijke middelen, projectsubsidies en persoonsgebonden inzet vormt een structurele zwakte.

Hoewel beleidsuitvoering rond infrastructuur structureel is ingericht, blijft de continuïteit van doelgroepgerichte sportstimulering in Rotterdam kwetsbaar door projectmatige financiering en persoonsafhankelijke uitvoering.

#### **4-6 Sociaal-demografische kenmerken**

Hoewel sociaal-demografische kenmerken geen expliciete plaats innemen in het analysekader van dit onderzoek, blijken zij in zowel (inter)nationale als lokale sportbeleidscontexten van grote invloed op sportdeelname. In internationale literatuur wordt herhaaldelijk gewezen op het belang van het afstemmen van sportbeleid op sociale verschillen. Zo stelt Hoekman (2020) dat sociaaleconomische factoren een van de sterkste voorspellers zijn van participatieverschillen binnen stedelijke gebieden (p. 49). In Zweden wordt daarom expliciet ingezet op verenigingen die in hun activiteiten aansluiten bij de sociaaleconomische realiteit van hun leden, waarbij clubs actief worden ondersteund in het ontwikkelen van inclusief beleid (Strategisk Plan 2022-2025, p. 14-17). De doelstelling is om iedereen – ongeacht achtergrond, leeftijd of geslacht – te laten deelnemen aan de sportgemeenschap.

Ook in Nederland is aandacht voor de invloed van sociaal-demografische spreiding op sportdeelname. Dit patroon werd in het interview met de expert op het gebied van sportbeleid bevestigd. Opleiding wordt zelfs aangeduid als “de belangrijkste factor” in sportdeelname: “Vaak gekoppeld aan inkomen, maar opleiding is nog belangrijker”. In aansluiting daarop stelt hij dat het huidige beleid vaak de mensen bereikt die toch al sporten, meestal hoger opgeleide, kapitaalkrachtige inwoners. Dit wordt bevestigd in de Monitor Sportakkoord 2022, waarin staat dat hoger opgeleiden structureel meer bewegen dan lager opgeleiden (p. 13).

Daarnaast spelen op wijkniveau sociaal-demografische verschillen een rol. Uit het interview met Rotterdam Sportsupport blijkt dat in sommige wijken sprake is van hoge druk op sportaccommodaties, een lage sociale cohesie en beperkte sporttraditie. Sportsupport benadrukt dat het aanbod moet worden aangepast aan de kenmerken van de wijk. In een interview met een buurtsportcoach wordt iets vergelijkbaars genoemd: “De doelgroep die wij binnenkrijgen gaat niet snel naar een vereniging”, waarmee hij verwijst naar volwassenen met een lage SES of migratieachtergrond die sport niet vaak vanzelfsprekend vinden.

Rotterdam probeert via gebiedsanalyse en social marketingonderzoek in kaart te brengen welke typen inwoners zich in welke wijk bevinden en hoe hun leefstijl en behoeften zich tot sport verhouden – interview gemeente Rotterdam. Op die manier kan er passend aanbod worden gecreëerd naar de behoeften van de verschillende bevolkingsgroepen. De Sportnota 2021+ benadrukt het belang van “diversiteit en inclusie in de sport” waarin ruimte is voor passend aanbod voor uiteenlopende identiteiten en achtergronden (p. 24). Toch wordt er in de documenten beperkt gereflecteerd op de structurele invloed van sociaal-demografische spreiding binnen de stad op sportdeelname. De verschillen tussen wijken – qua opleidingsniveau, armoede, migratieachtergrond en gezondheid – worden eerder genoemd als aanleiding voor gebiedsgericht beleid, maar blijven grotendeels impliciet.

Sociaal-demografische kenmerken fungeren als belangrijke contextvariabelen die de effectiviteit van sportbeleid beïnvloeden, met name in een stedelijke omgeving met grote sociale en culturele diversiteit. Hoewel dit geen expliciete verklarende variabelen in het oorspronkelijke analysekader was, blijkt uit het onderzoek dat factoren als opleiding, armoede en migratieachtergrond de kans op sportdeelname beïnvloeden. Dit sluit aan bij wetenschappelijke inzichten uit onder andere de literatuur van Hoekman (2018b), waarin wordt gesteld dat beleid alleen effectief kan zijn wanneer het wordt afgestemd op de kenmerken van de lokale bevolking.

Sociaal-demografische kenmerken bepalen in belangrijke mate wie sport en wie niet, en vormen daarmee een noodzakelijke context bij het beoordelen van de effectiviteit van sportbeleid in Rotterdam.

## 5 Conclusie

In dit hoofdstuk worden de hoofd- en deelvragen van dit onderzoek beantwoord, wordt gereflecteerd op de onderzoeksopzet en de bijdrage aan wetenschappelijk en praktijkgerichte inzichten besproken, en volgen concrete aanbevelingen voor vervolgonderzoek en het sportbeleid van de gemeente Rotterdam. Op basis van literatuur, beleidsdocumenten en interviews is onderzocht welke factoren bijdragen aan effectieve gemeentelijke sportmaatregelen, en in hoeverre het beleid van Rotterdam hiermee overeenkomt. Dit hoofdstuk sluit het onderzoek af met een integrale blik op de resultaten, methodologische overwegingen en implicaties voor toekomstig beleid en onderzoek.

### 5-1 Beantwoording hoofd- en deelvragen

Het doel van dit onderzoek was te achterhalen welke beleidsinspanningen van de gemeente Rotterdam kunnen bijdragen aan het vergroten van sportdeelname. De hoofdvraag luidde: *Welke beleidsinspanningen van de gemeente Rotterdam kunnen de sportdeelname van de inwoners vergroten?*

Om deze vraag te beantwoorden, zijn drie deelvragen onderzocht op basis van literatuurstudie, beleidsanalyse en interviews. Het onderzoek is gestructureerd rond vijf variabelen: ruimtelijke toegankelijkheid, financiële drempels, doelgerichtheid, bestuurlijke samenwerking, en beleidsuitvoering/continuïteit. Daarnaast is er ruimte gehouden voor aanvullende verklarende factoren.

#### **Deelvraag 1: Welke beleidsmaatregelen zijn internationaal en nationaal effectief gebleken in het verhogen van sportdeelname?**

Uit literatuur en beleid blijkt dat succesvolle stimulering van sportdeelname vaak neerkomt op vijf strategieën: nabijheid van sportvoorzieningen, inkomensondersteuning, doelgroepgericht aanbod, structurele samenwerking en duurzame uitvoering (Gelius et al., 2020; Hoekman, 2018b). Beleidsdocumenten zoals het Zweedse Strategisk Plan en Toekomstig Beweegvriendelijk Zuid-Holland benadrukken deze elementen eveneens.

Toch volstaan deze factoren niet altijd. In Rotterdam blijkt uit interviews dat sociaal-demografische kenmerken, zoals opleiding, inkomen en migratieachtergrond, sterk bepalen of beleid groepen daadwerkelijk bereikt. Voor een diverse stad als Rotterdam is beleid pas effectief als het inspeelt op deze contextuele factoren.

#### **Deelvraag 2: Welke stedelijke succesfactoren beïnvloeden de effectiviteit van sportbeleid in een grootstedelijke context?**

Rotterdam kent uitdagingen zoals ruimtegebrek, eigendomsversnippering en culturele diversiteit. Hoewel veel inwoners gemotiveerd zijn om te sporten, ontbreekt in sommige

wijken – met name Rotterdam-Zuid – de fysieke ruimte voor voldoende aanbod. Tegelijkertijd verschillen de behoeften per doelgroep. Dat vraagt om gedifferentieerd aanbod binnen een beperkte ruimte, afgestemd op leefstijl en culturele gevoeligheden.

**Deelvraag 3: In hoeverre sluit het huidige sportbeleid van Rotterdam aan op deze effectieve beleidsmaatregelen en stedelijke factoren?**

Rotterdam scoort sterk op doelgerichtheid en samenwerking. Programma's zoals Swapgym en Schoolsportvereniging richten zich op specifieke doelgroepen, en samenwerking met Sportbedrijf en Sportsupport is stevig ingebed.

Desondanks zijn er knelpunten. Fysieke toegankelijkheid blijft achter door ruimtegebrek. Financiële ondersteuning via het Jeugdfonds is beperkt bekend, en wordt bovendien vanaf 2026 stopgezet, wat gevolgen heeft voor kwetsbare groepen. De uitvoering van beleid is vaak afhankelijk van tijdelijke subsidies of individuen, waardoor structurele verankering ontbreekt. Interviews maken duidelijk dat het lastig is om aan te wijzen welke maatregelen echt leiden tot hogere sportdeelname – wat pleit voor betere monitoring.

**Hoofdvraag: Welke beleidsinspanningen van de gemeente Rotterdam kunnen de sportdeelname van de inwoners vergroten?**

Het sportbeleid van Rotterdam sluit inhoudelijk grotendeels aan op (inter)nationaal erkende successtrategieën voor het bevorderen van sportdeelname. De gemeente werkt doelgericht, zet in op samenwerking en besteedt aandacht aan toegankelijkheid – zowel financieel als ruimtelijk. Ook is er aandacht voor specifieke doelgroepen, via een levensfase-aanpak en wijkgericht beleid. Daarmee is het beleid theoretisch sterk onderbouwd en consistent met wat de literatuur aandraagt als succesfactoren.

Tegelijkertijd blijkt dat de effectiviteit van het beleid moeilijk meetbaar is. In interviews met betrokkenen wordt zelden concreet benoemd welke maatregelen direct leiden tot hogere sportdeelname. Evaluaties zijn vaak kwalitatief of indicatief van aard, waardoor het lastig is om een scherp beeld te krijgen van wat precies werkt. Dat bemoeilijkt het onderbouwen van keuzes of het bijstellen van maatregelen.

Daarnaast brengt de grootstedelijke context specifieke uitdagingen met zich mee. Rotterdam kent hoge mate van culturele diversiteit, gecombineerd met ruimtedruk en sociaaleconomische ongelijkheid. Vooral in wijken zoals Rotterdam-Zuid blijkt het moeilijk om voldoende en passend sportaanbod te realiseren: er is niet genoeg fysieke ruimte om voor alle doelgroepen voorzieningen te creëren die aansluiten bij hun voorkeuren en leefstijl. Dit beperkt de reikwijdte van het beleid, hoe groot het ook is ontworpen.

Kortom, de aansluiting van het Rotterdamse sportbeleid op (inter)nationale inzichten is sterk. De grootste uitdaging ligt niet in het ontwerp van beleid, maar in de uitvoering, monitoring en afstemming op een complexe, diverse en fysiek beperkte stedelijke omgeving.

## **5-2 Discussie**

### **5-2-1 Wetenschappelijke en maatschappelijke bijdrage**

Deze scriptie levert een bijdrage aan zowel de wetenschappelijke kennisbasis als de beleidspraktijk rondom sportdeelname in grootstedelijke contexten. In het bijzonder draagt het onderzoek bij aan theorievorming over de effectiviteit van sportbeleid in complexe stedelijke omgevingen. Door vijf in de literatuur herkende succesfactoren systematisch toe te passen op het Rotterdamse beleid, is inzicht ontstaan in de mate waarin deze variabelen verklarend zijn binnen de grootstedelijke praktijk. De analyse toont aan dat deze factoren grotendeels relevant blijven, maar de mate van afhankelijkheid werd in de theorie nog te weinig benoemd. Zeker in een multiculturele stedelijke context is het belang van deze factoren zeer belangrijk.

Daarnaast laat het onderzoek zien dat sociaal-demografische kenmerken – zoals opleidingsniveau, migratieachtergrond en sociaaleconomische status – een onmisbare context vormen bij het beoordelen van sportbeleid. Hoewel deze kenmerken in de theorie vaak als achtergrondvariabelen worden genoemd, blijkt uit de empirische analyse dat ze in Rotterdam cruciaal zijn om de kloof tussen beleidsopzet en feitelijke sportdeelname te verklaren. Hiermee wordt een waardevolle aanvulling gedaan op bestaande theoretische kaders, waarin de invloed van stedelijke demografie vaak impliciet blijft en deze variabele voortaan als kernvariabele gezien moet worden.

Voor de praktijk betekent dit onderzoek dat beleidsmakers in Rotterdam (en vergelijkbare steden) concrete handvatten krijgen om sportbeleid beter aan te laten sluiten op bewezen strategieën. Door het combineren van wetenschappelijke inzichten met interviews, kan deze scriptie fungeren als een brug tussen abstracte beleidsmodellen en de realiteit van wijkgericht sportbeleid.

### **5-2-2 Reflectie op het onderzoeksproces**

Het opstellen van het analysekader op basis van literatuur vormde een sterk vertrekpunt: het maakte het mogelijk om gericht te coderen en analyseren, zowel bij documenten als interviews. Door theoretisch gefundeerde variabelen te combineren met empirisch materiaal kon het beleid op een systematische manier worden geëvalueerd. De combinatie van kwalitatieve documentanalyse en semigestructureerde interviews bleek passend bij de exploratieve aard van de onderzoeksvraag.

Toch zijn er ook beperkingen. De keuze voor vijf variabelen gaf overzicht en houvast, maar leidde ook tot reductie. Andere mogelijke invloeden – zoals politiek-bestuurlijke prioriteiten, institutionele cultuur of media-aandacht – zijn buiten beschouwing gelaten. Hoewel het onderzoeksdesign ruimte bood om dergelijke factoren te signaleren, is hun empirische toetsing beperkt gebleven. De identificatie van sociaal-demografische kenmerken als

aanvullende verklarende factor is waardevol, maar had sterker kunnen worden uitgewerkt met aanvullend kwantitatief onderzoek of casusvergelijking.

De interviews leverden waardevolle inzichten op in hoe beleid zich vertaalt naar de praktijk. Tegelijkertijd reikte de steekproef niet tot representativiteit, waardoor er sprake is van mogelijke selectiebias. Triangulatie met beleidsdocumenten bood hier deels tegenwicht, maar de methodologische beperking blijft relevant.

De combinatie van mijn scriptie en het rekenkameronderzoek bracht een interessante spanning met zich mee. Waar de scriptie gericht was op academische diepgang en theoretische reflectie, vroeg het rekenkamertraject om toepasbaarheid, beknoptheid en heldere aanbevelingen. Die balans vergde voortdurende afstemming tussen beide benaderingen. Juist die wisselwerking heeft me veel geleerd: ik heb mijn analytische vaardigheden versterkt én geleerd hoe je onderzoek kunt vertalen naar beleidspraktijk. Dat neem ik mee in mijn verdere ontwikkeling.

### 5-3 Aanbevelingen

Op basis van de onderzoeksbevindingen kunnen een aantal gerichte aanbevelingen worden gedaan aan de gemeente Rotterdam, die aansluiten bij de sterke punten en knelpunten zoals die in hoofdstuk 4 naar voren kwamen. De aanbevelingen zijn gebaseerd op de empirische analyse, aangevuld met theorie, en zijn telkens onderbouwd vanuit de praktijk. Ze zijn bedoeld om de effectiviteit van het sportbeleid te vergroten, met bijzondere aandacht voor bereik, continuïteit en inclusie.

#### 1. Vergroot de fysieke toegankelijkheid via gebiedsgerichte sturing

**Wie:** Gemeente Rotterdam in samenwerking met Sportbedrijf Rotterdam en Rotterdam Sportsupport.

**Wat:** Ontwikkel een fijnmazige gebiedsmonitor en meet de effecten van beleidsinterventies op sportdeelname.

**Waarom:** In met name Rotterdam-Zuid is sprake van een tekort aan bereikbare, veilige sportlocaties; bovendien ontbreekt zich op welke ingrepen daadwerkelijk bijdragen aan sportparticipatie.

**Hoe:** Verzamel en benut lokale data over gebruik, bevolkingssamenstelling en meldingen van over- en ondercapaciteit. Koppel dit aan meetbare sportdeelname-indicatoren en monitor systematisch het effect van nieuwe ingrepen per wijk en doelgroep.

Hoewel het gemeentelijk beleid zich al inzet op spreiding van sportlocaties en renovatie van sportaccommodaties, blijkt uit interviews dat met name Rotterdam-Zuid een tekort kent aan goed bereikbare en veilige sportvoorzieningen. Door het sportaanbod sterker te koppelen aan de lokale ruimtelijke behoeften, kan beter worden voorzien in sportdeelname

van kwetsbare wijken. Een voorwaarde hiervoor is dat de gemeente beschikt over een effectief monitoringssysteem dat per wijk en maatregel kan laten zien welke ingrepen daadwerkelijk leiden tot hogere participatie. Hoewel dit in beleidsdocumenten geregeld wordt genoemd, blijft de praktische uitvoering vooralsnog achter.

## 2. Verlaag financiële drempels via toeleiding en maatwerk

**Wie:** Gemeente Rotterdam, welzijnsorganisaties, scholen en sportaanbieders.

**Wat:** Zet in op actieve toeleiding en geef clubs beleidsruimte voor flexibele contributie.

**Waarom:** Veel inwoners weten fondsen zoals het Jeugdfonds Sport & Cultuur niet te vinden of voelen een vorm van schaamte.

**Hoe:** Stimuleer de inzet van vertrouwenspersonen (leerkrachten, buurtsportcoaches, zorgverleners) en anonieme kortingen bij clubs.

Ondanks beschikbare fondsen blijken inwoners met financiële problemen de weg naar ondersteuning niet vanzelf te vinden. Door toeleiding via bestaande netwerken en het versoepelen van de aanvraagpraktijk bij sportaanbieders, kunnen meer Rotterdammers participeren in sport.

## 3. Ontwikkel een structureel alternatief voor het Jeugdfonds

**Wie:** Gemeente Rotterdam.

**Wat:** Ontwikkel aanvullend beleid voor kinderen en gezinnen die buiten de Rotterdampas-doelgroep vallen of onvoldoende ondersteund worden.

**Waarom:** Tot 23% van de huidige Jeugdfonds-gebruikers valt buiten de Rotterdampas-doelgroep en intermediaire begeleiding ontbreekt, terwijl bijdragen aan contributiekosten mogelijk te laag zijn.

**Hoe:** Behoud en formaliseer het netwerk van intermediairs van het Jeugdfonds door structurele samenwerking met scholen, buurtsportcoaches en zorgprofessionals. Ontwikkel aanvullende regelingen of vouchers voor kinderen die buiten de Rotterdampas-doelgroep vallen.

Het Jeugdfonds stopt per 2026 en wordt in Rotterdam deels opgevangen door de Rotterdampas. Deze overstap verlaagt mogelijk de drempel voor sommige gezinnen, maar biedt geen volledige dekking van contributiekosten en mist de actieve toeleiding via vertrouwenspersonen. De gemeente wordt daarom aanbevolen om aanvullend beleid te ontwikkelen voor gezinnen die via de Rotterdampas alsnog buiten de boot dreigen te vallen. Denk aan een vangnetregeling voor sportdeelname én behoud van intermediairs zoals leerkrachten of buurtsportcoaches voor signalering en toeleiding.

4. Waarborg continuïteit in wijkgericht sportbeleid

**Wie:** Gemeente Rotterdam.

**Wat:** Stel meerjarige uitvoeringsagenda's op met vaste aanspreekpunten.

**Waarom:** Projecten raken geregeld vertraag of stilgevallen bij beleids- of personeelwisselingen.

**Hoe:** Wijs per wijk een verantwoordelijke ambtenaar aan en borg uitvoeringsplannen over meerdere laren.

De continuïteit van sportbeleid blijkt kwetsbaar, vooral bij pilots of projectmatige initiatieven. Door meerjarige uitvoeringsagenda's en stabiele coördinatie vanuit de gemeente te garanderen, kan beleidsstagnatie worden voorkomen.

5. Zet in toekomstig onderzoek sociaal-demografische factoren en beleidsinstrumenten centraal

**Wie:** Gemeente Rotterdam, kennisinstellingen en beleidsonderzoekers.

**Wat:** Onderzoek hoe sociaal-demografische kenmerken (zoals SES, migratieachtergrond en culturele voorkeuren) én beleidsinstrumenten (zoals toeleiding, subsidiemodellen en buurtgerichte aanpakken) samenhangen met sportdeelname in kwetsbare wijken.

**Waarom:** Verschillen in bereik blijven bestaan, ondanks doelgroepenbeleid, en er is nog beperkt inzicht in welke maatregelen lokaal daadwerkelijk effect sorteren.

**Hoe:** Combineer kwantitatieve monitoring met kwalitatieve verdieping, bijvoorbeeld via wijkgerichte studies naar beleving, barrières en interventiewerking. Gebruik daarbij mixed-methods, zoals beleidsdata, interviews, gedragsonderzoek en veldobservaties.

Ondanks de inzet van levensfasegericht en inclusief beleid blijkt uit praktijk en literatuur dat bepaalde groepen – zoals inwoners met een lage SES of migratieachtergrond – nog lastig structureel bereikt worden. Tegelijkertijd ontbreekt het vaak aan harde evaluatie of inzicht in wat lokaal echt werkt. Door sociaal-demografische verschillen explicieter te betrekken in toekomstig onderzoek, én deze te verbinden aan het gebruik en de werking van beleidsinstrumenten, kan beleid effectiever en inclusiever worden ingericht. Rotterdam biedt als diverse stad met grote verschillen tussen wijken een relevante context voor dergelijk verdiepend onderzoek.



## Literatuurlijst

Adams, W. C. (2015). Conducting semi-structured interviews. In K. E. Newcomer, H. P. Hatry, & J. S. Wholey (Eds.), *Handbook of practical program evaluation* (4th ed., pp. 492–505). Jossey-Bass.

Atlas Research. (2020). *Atlas voor Gemeenten 2020: Thema sport*. Atlas Research.

Ajzen, I. (1991). The theory of planned behavior. *Organizational Behavior and Human Decision Processes*, 50(2), 179–211. [https://doi.org/10.1016/0749-5978\(91\)90020-T](https://doi.org/10.1016/0749-5978(91)90020-T)

Bailey, R., Hillman, C., Arent, S., & Petitpas, A. (2013). *Physical activity as an investment in personal and social change: The human capital model*. *Journal of Physical Activity and Health*, 10(5), 720-730. Beschikbaar op: <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/23362509/>

Biddle, S. J. H., Ciaccioni, S., Thomas, G., & Vergeer, I. (2019). Physical activity and mental health in children and adolescents: An updated review of reviews and an analysis of causality. *Psychology of Sport and Exercise*, 42, 146-155.  
<https://doi.org/10.1016/j.psychsport.2018.08.011>

Boeije, H. (2010). *Analysis in qualitative research*. SAGE Publications.

Borgers, J., Vanreusel, B., Vos, S., & Scheerder, J. (2015). *The sustainability of the sports club system: The case of Flanders*. *Sport Management Review*, 18(3), 488-499.  
<https://doi.org/10.1016/j.smr.2014.12.001>

Bowen, G. A. (2009). Document analysis as a qualitative research method. *Qualitative Research Journal*, 9(2), 27–40. <https://doi.org/10.3316/QRJ0902027>

Braun, V., & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3(2), 77–101. <https://doi.org/10.1191/1478088706qp063oa>

Breedveld, K. (2014). *Sportparticipatie: uitdagingen voor wetenschap en beleid*. Inaugurele rede, Radboud Universiteit Nijmegen.  
<https://repository.ubn.ru.nl/bitstream/handle/2066/126678/126678.pdf>

Bronfenbrenner, U. (1979). *The ecology of human development: Experiments by nature and design*. Harvard University Press.

Bryman, A. (2012). *Social research methods* (4th ed.). Oxford University Press.

Carter, N., Bryant-Lukosius, D., DiCenso, A., Blythe, J., & Neville, A. J. (2014). The use of triangulation in qualitative research. *Oncology Nursing Forum*, 41(5), 545–547.  
<https://educationaldevelopment.uams.edu/wp-content/uploads/sites/57/2025/01/5-Triangulation.pdf>

Collins, M., & Haudenhuyse, R. (2015). *Social inclusion and sport: Culturally competent intervention strategies to reach marginalized youth*. *Sport in Society*, 18(2), 219-233.

Beschikbaar op: <https://www.cogitatiopress.com/socialinclusion/issue/view/26>

Ding, D., Lawson, K. D., Kolbe-Alexander, T. L., Finkelstein, E. A., Katzmarzyk, P. T., van Mechelen, W., & Pratt, M. (2016). The economic burden of physical inactivity: a global analysis of major non-communicable diseases. *The Lancet*, 388(10051), 1311-1324.

[https://doi.org/10.1016/S0140-6736\(16\)30383-X](https://doi.org/10.1016/S0140-6736(16)30383-X)

Downward, P., & Riordan, J. (2007). *Social interactions and the demand for sport: An economic analysis*. *Contemporary Economic Policy*, 25(4), 518-537.

<https://doi.org/10.1111/j.1465-7287.2007.00071.x>

Eime, R. M., Young, J. A., Harvey, J. T., Charity, M. J., & Payne, W. R. (2013). A systematic review of the psychological and social benefits of participation in sport for children and adolescents: Informing development of a conceptual model of health through sport. *International Journal of Behavioral Nutrition and Physical Activity*, 10, 98.

<https://doi.org/10.1186/1479-5868-10-98>

European Journal for Sport and Society, 14(4), 327-347.

<https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/19406940.2017.1381636>

Gelius, P., Messing, S., Goodwin, L., Schow, D., & Abu-Omar, K. (2020). What are effective policies for promoting physical activity? A systematic review of reviews. *Preventive Medicine Reports*, 18, 101095. <https://doi.org/10.1016/j.pmedr.2020.101095>

Gemeente Rotterdam. (2021). *Sportnota 2021-2026: Rotterdam Wereldse Sportstad*.

Rotterdam. <https://bouwstenen.nl/sites/default/files/uploads/Sportnota%20Rotterdam.pdf>

Gemeente Rotterdam. (2024). *Urban Sports Agenda 2024-2027: Waarde voor de stad*. Rotterdam. Geraadpleegd van

<https://gemeenteraad.rotterdam.nl/Reports/Document/bbf550a8-ae02-40a3-b98f-4796a0753098?documentId=a8b8e88a-4d4c-4863-be09-229b7aa86ae3>

Grix, J., & Carmichael, F. (2012). Why do governments invest in elite sport? A polemic. *International Journal of Sport Policy and Politics*, 4(1), 73-90.

<https://doi.org/10.1080/19406940.2011.627358>

Hoekman, R. (2018a). *Sportbeleid en sportparticipatie: Een analyse van gemeentelijke uitgaven en sportdeelname in Nederland*. In A. Tiessen-Raaphorst (Red.), *Rapportage sport 2018* (pp. 195-207). Sociaal en Cultureel Planbureau.

<https://www.scp.nl/publicaties/monitors/2018/12/12/rapportage-sport-2018>

Hoekman, R. (2018b). *Sportbeleid, sportaccommodaties en sportparticipatie: Een onderzoek*. Alles over Sport. <https://www.allesoversport.nl/thema/beleid/sportbeleid-sportaccommodaties-en-sportparticipatie-een-onderzoek/>

Hoekman, R., Breedveld, K., & Kraaykamp, G. (2017). *Providing for the rich? The effect of public investments in sport on sport (club) participation of vulnerable youth and adults.*

Hoekman, R., & Van Eldert, P. (2019). Financiële aspecten van lokaal sportbeleid 2018: inzicht in het perspectief van de lokale sportambtenaar. Utrecht: Mulier Instituut.  
<https://www.mulierinstituut.nl/publicaties/24748/financiele-aspecten-van-lokaal-sportbeleid-2018/>

Hoekman, R., & van der Roest, J.-W. (2020). A multi-level perspective on the governance of community sport in the Netherlands. *International Journal of Sport Policy and Politics*, 12(3), 485-501. <https://doi.org/10.1080/19406940.2020.1784979>

Hurt, J., Yang, L., Sorger, J., Lampoltshammer, T. J., Pulda, N., Rosenbichler, U., Thurner, S., & Klimek, P. (2022). *Evidence-based policy-making in sports funding using a data-driven optimization approach.* arXiv. <https://arxiv.org/abs/2212.11018>

Huyghe, J., D'Hoore, N., Thibaut, E., & Scheerder, J. (2024). Unveiling the urban sports landscape: Profiling participants, motives, and policy implications. *PLOS ONE*, 19(7), e0306305. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0306305>

Kokandakar, A. H., Lin, Y., Jin, S., Weiss, J., Rabinowitz, A. R., May, R. A. B., Small, D., & Deshpande, S. K. (2024). Adolescent sports participation and health in early adulthood: An observational study. *arXiv preprint arXiv:2405.03538*. Geraadpleegd van <https://arxiv.org/abs/2405.03538>

Koning, R., Gerdes, E., Van Eldert, P., & Hover, P. (2024). *SROI sport en bewegen 2024: Wat is het maatschappelijk rendement van sport en bewegen?* Mulier Instituut. Geraadpleegd van <https://www.mulierinstituut.nl/publicaties/26787/sroi-sport-en-bewegen-2022/>

Lindgren, J., de Luna, X., & Pérez, A. (2025). Social capital and physical activity: A systematic review of longitudinal studies. *Frontiers in Public Health*, 13, 1467571. <https://doi.org/10.3389/fpubh.2025.1467571>

Mulier Instituut. (2018). *Gemeentelijk sportbeleid in Nederland: Onderzoek naar beleidsmaatregelen en sportdeelname*. Utrecht.  
<https://www.mulierinstituut.nl/publicaties/2316/gemeentelijk-sportbeleid-in-nederland/>

Mulier Instituut & Kenniscentrum Sport. (2016). *Maatschappelijke betekenissen van sport: wetenschappelijke onderbouwing en weerslag in lokaal beleid*.  
<https://www.kennisbanksportenbewegen.nl/?action=file.download&file=7376&m=1478271143>

Mulleneers, S. (2007). *'SPORTEN! Nu even niet...'*. Tilburg University.  
<https://arno.uvt.nl/show.cgi?fid=88387>

NOC\*NSF. (2024). *Sportdeelname Index Rotterdam – maandrapportage april 2024*.

O'Leary, Z. (2014). *The essential guide to doing your research project* (2nd ed.). SAGE Publications.

Postuma, M. (2013). *Een kwalitatief onderzoek naar de beslissingen binnen het sportbeleid*. <https://www.kennisbanksportenbewegen.nl/?action=file.download&file=2524&m=1422883169>

Pressman, J. L., & Wildavsky, A. (1973). *Implementation: How great expectations in Washington are dashed in Oakland; Or, why it's amazing that federal programs work at all*. University of California Press.

Prins, R. G., van Empelen, P., Te Velde, S. J., Timperio, A., van Lenthe, F. J., & Brug, J. (2010). *Availability of sports facilities as moderator of the intention-sports participation relationship among adolescents*. *Health & Place*, 16(5), 844-848. <https://doi.org/10.1016/j.healthplace.2010.04.003>

Prins, R. G. (2012). *YouRAction: Evaluating interventions to promote physical activity among adolescents using intervention mapping and ecological models*. Erasmus Universiteit Rotterdam. <https://repub.eur.nl/pub/32148>

Proper, K. I., Singh, A. S., van Mechelen, W., & Chinapaw, M. J. (2016). *Sedentary behaviors and health outcomes among adults: A systematic review of prospective studies*. *American Journal of Preventive Medicine*, 40(2), 174-182. <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/23332329/>

Qu, S. Q., & Dumay, J. (2011). The qualitative research interview. *Qualitative Research in Accounting & Management*, 8(3), 238-264. <https://doi.org/10.1108/11766091111162070>

Rebar, A. L., Stanton, R., Geard, D., Short, C., Duncan, M. J., & Vandelandotte, C. (2015). A meta-meta-analysis of the effect of physical activity on depression and anxiety in non-clinical adult populations. *Health Psychology Review*, 9(3), 366-378. <https://doi.org/10.1080/17437199.2015.1022901>

Sallis, J. F., Cervero, R. B., Ascher, W., Henderson, K. A., Kraft, M. K., & Kerr, J. (2006). An ecological approach to creating active living communities. *Annual Review of Public Health*, 27, 297-322. <https://doi.org/10.1146/annurev.publhealth.27.021405.102100>

Scheerder, J., Vanreusel, B., & Taks, M. (2017). *Sport for all: Policy, provision and participation*. Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781315099721>

Scheerder, J., Willem, A., & Claes, E. (Eds.). (2017). *Sport policy systems and sport federations: A cross-national perspective*. Palgrave Macmillan. <https://doi.org/10.1057/978-1-137-60222-0>

Tiessen-Raaphorst, A., Woittiez, I., & Vonk, F. (2019). *Kansen op sportieve groei? Een verklarend model van sportdeelname*. Sociaal en Cultureel Planbureau. <https://www.scp.nl/publicaties/publicaties/2019/09/18/kansen-op-sportieve-groei>

Van der Roest, J.-W., van der Werff, H., & van Bottenburg, M. (2015). Sport policy in the Netherlands. *International Journal of Sport Policy and Politics*, 7(3), 465-475.

<https://doi.org/10.1080/19406940.2015.1063530>

Vereniging Sport en Gemeenten. (2020). *Nationaal Sportakkoord: Samen naar een vitaal sportlandschap*. Beschikbaar op: <https://www.sportengemeenten.nl/publicaties/nationaal-sportakkoord/>

Verwey-Jonker Instituut. (2011). *De maatschappelijke waarde van sport: Sociale cohesie en participatie*. Beschikbaar op: <https://www.verwey-jonker.nl/wp-content/uploads/2011/01/1456-De-maatschappelijke-waarde-van-sport.pdf>

Vitaliteitsonderzoek Sportverenigingen. (2024). *Management summary: Financiële gezondheid van sportverenigingen*.

Vos, S., Breesch, D., & Scheerder, J. (2012). Balancing between health and fun: An analysis of the policy intentions and practices of Flemish sports clubs. *International Journal of Sport Policy and Politics*, 4(1), 73-89. <https://doi.org/10.1080/19406940.2011.627360>

Waardenburg, M., & Van Bottenburg, M. (2013). Sport policy in the Netherlands. *International Journal of Sport Policy and Politics*, 5(3), 465-475. <https://doi.org/10.1080/19406940.2013.796566>

Wagemakers, A., Koelen, M. A., Lezwijn, J., Vaandrager, L., & Van Haften, W. A. (2010). Community health promotion: A framework to facilitate and evaluate supportive social environments for health. *Evaluation and Program Planning*, 33(4), 428-435. <https://doi.org/10.1016/j.evalprogplan.2009.12.008>

World Health Organization. (2018). *Global action plan on physical activity 2018–2030: More active people for a healthier world*. <https://www.who.int/publications/i/item/9789241514187>

Wicker, P., Hallmann, K., & Breuer, C. (2013). An integrative framework for the sustainable development of sport clubs. *Sport Management Review*, 16(3), 324-336. <https://doi.org/10.1016/j.smr.2012.12.001>

Yin, R. K. (2003). *Case study research and applications: Design and methods* (3rd ed.). SAGE Publications.

## Bijlage 1: Lijst met beleidsdocumenten, geïnterviewden en onderzoeken

Hieronder staat de lijst met bronnen die zijn gebruikt bij het beantwoorden van de onderzoeks- en deelvragen.

| Tabel B1-1: Lijst met geïnterviewden |                                |
|--------------------------------------|--------------------------------|
| Naam geïnterviewde                   | Functie                        |
| Abdessiamagh Maghnouj                | Abdel Kwan – Taekwondo         |
| Bianca Stam                          | Gemeente Rotterdam             |
| David van Wilgenburg                 | Buurtsportcoach Den Haag       |
| Evelien Vonk                         | Rotterdam Sportsupport         |
| Maarten van Bottenburg               | Expert Sportbeleid             |
| Martin Blok                          | Voorzitter sportvereniging PAC |
| Menno Bruins                         | Sportregie Rotterdam           |
| Mera van Oosterom                    | Gemeente Rotterdam             |
| Wilco Hameetman                      | Rotterdam Sportsupport         |

| Tabel B1-2: Lijst met beleidsdocumenten en artikelen                                                                                                                                                                  |  |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|
| Bron                                                                                                                                                                                                                  |  |
| Gelius, P., Messing, S., Goodwin, L., Schow, D., & Abu-Omar, K. (2020). What are effective policies for promoting physical activity? A systematic review of reviews. <i>Preventive Medicine Reports</i> , 18, 101095. |  |
| Gemeente Rotterdam. (2020). <i>Integraal huisvestingsplan sport 2020–2030: Vervangings- en renovatieprogramma sportaccommodaties</i> . Rotterdam: Gemeente Rotterdam.                                                 |  |
| Gemeente Rotterdam. (2021). <i>Sportnota 2021+: Rotterdam, wereldse sportstad waar iedereen lekker loopt te bewegen</i> . Rotterdam: Gemeente Rotterdam.                                                              |  |
| Hoekman, R. H. A. (2018). <i>Sport policy, sport facilities and sport participation: A socio-ecological approach</i> [Radboud Universiteit Nijmegen]. Radboud Repository.                                             |  |
| Kuppens, F., & Ebbers, M. (2010). <i>Verschillen in sportgedrag tussen bewoners van de stad en het platteland: De invloed van fysieke en sociale omgevingsfactoren</i> [Universiteit van Tilburg].                    |  |
| Mulier Instituut. (2022). <i>Monitor Sportakkoord – Voortgangsrapportage juni 2022: Sport verenigt Nederland</i> . Utrecht: Mulier Instituut.                                                                         |  |
| Provincie Zuid-Holland. (2024). <i>Beleidsvaluatie Recreatie &amp; Sport 2019–2023</i> . Den Haag: Provincie Zuid-Holland.                                                                                            |  |
| Riksidrottsförbundet. (2022). <i>Strategisk plan för den svenska idrottsrörelsen 2022–2025</i> . Stockholm: Riksidrottsförbundet.                                                                                     |  |
| RIVM. (2025). <i>Evaluatie Actieplan Nederland Beweegt: Voortgangsrapportage 2024</i> (RIVM-briefrapport 2025-0016). Bilthoven: Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu.                                        |  |
| Tiessen-Raaphorst, A., Woittiez, I., Vonk, F., & Pulles, I. (2019). <i>Kansen op sportieve groei? Een verklarend model van sportdeelname</i> . Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.                             |  |

## Bijlage 2: Informatie- en toestemmingsformulier

### Informatieformulier

#### Introductie

*Mijn naam is Floris Chevalier en ik ben masterstudent aan de Erasmus Universiteit Rotterdam (Publiek Management). Voor mijn scriptie doe ik onderzoek naar het sportbeleid van de gemeente Rotterdam, met als doel om te achterhalen in hoeverre dit beleid aansluit op effectieve strategieën om sportdeelname te bevorderen. Bij vragen kunt u contact met mij opnemen via 582852fc@eur.nl.*

#### Dataverzameling

*In dit onderzoek worden semigestructureerde interviews afgenomen met professionals die betrokken zijn bij het sportbeleid of de uitvoering ervan. De interviews worden met toestemming opgenomen en vervolgens getranscribeerd. De data worden gebruikt voor kwalitatieve analyse in ATLAS.ti.*

#### Potentiële ongemakken en risico's

Er zijn geen fysieke, rechtelijke of economische risico's verbonden aan uw deelname in dit onderzoek. U bent niet verplicht om alle vragen te beantwoorden. Uw deelname is vrijwillig en kan op ieder moment beëindigd worden.

#### Vergoeding

Er is geen financiële vergoeding beschikbaar voor deelname aan dit onderzoek.

#### Vertrouwelijkheid en databescherming

De verzamelde data zal worden gebruikt voor een geaggregeerde data-analyse en vertrouwelijke informatie of persoonlijke gegevens zullen niet worden gebruikt in de uitkomsten van het onderzoek. De data zal worden opgeslagen op een beveiligde locatie voor 3 maanden.

#### Het delen van data

Ik deel de data met S. van Thiel (scriptiebegeleider) met als het reden het onderzoeken en schrijven van mijn masterscriptie, wat verplicht is voor het voltooien van mijn studie aan de Erasmus School of Social and Behavioural Sciences, Erasmus Universiteit.

#### Vrijwillige deelname en individuele rechten

Uw deelname is vrijwillig en het is mogelijk om op ieder moment te stoppen. Tijdens uw deelname aan het onderzoek heeft u het recht om meer informatie over de dataverzameling en analyse te vragen. Daarnaast heeft u het recht om uw toestemming in te trekken en te vragen naar verwijdering van uw data voordat de dataset is geanonimiseerd of het manuscript is ingeleverd om gepubliceerd te worden. U kunt dit bewerkstelligen door contact op te nemen met Floris Chevalier.

Mocht u klachten hebben aangaande het verwerken van persoonlijke gegevens in dit onderzoek, neem dan gerust contact op met Floris Chevalier.

## Toestemmingsformulier *Sportbeleid Rotterdam*

Door het tekenen van dit toestemmingsformulier bevestig ik dat:

- Ik geïnformeerd ben over het doel van het onderzoek, de dataverzameling en het opslaan van data zoals beschreven in het informatieformulier;
- Ik het informatieformulier heb gelezen, of dat het aan me is voorgelezen;
- Ik mogelijkheden heb gehad om vragen te stellen over het onderzoek; de vragen zijn voldoende beantwoord;
- Ik vrijwillig toestemming geef tot deelname aan dit onderzoek;
- Ik begrijp dat er vertrouwelijk wordt omgegaan met de informatie;
- Ik begrijp dat ik de deelname op ieder moment kan beëindigen of het beantwoorden van vragen kan weigeren zonder enige consequenties;
- Ik begrijp dat ik mijn toestemming kan intrekken voor de dataset is ingeleverd voor goedkeuring.

Bovendien geef ik toestemming om:

|                                                                | Ja | Nee |
|----------------------------------------------------------------|----|-----|
| Ik geef toestemming om audio van het interview op te nemen     |    |     |
| Ik geef toestemming om video van het interview op te nemen     |    |     |
| Ik geef toestemming om citaten van mijn interview te gebruiken |    |     |
| Ik geef toestemming om mijn naam te gebruiken bij de citaten   |    |     |

Naam van de deelnemer aan het onderzoek: \_\_\_\_\_

Datum: \_\_\_\_\_

Handtekening: \_\_\_\_\_

\_\_\_\_\_

### **Bijlage 3: Interviewhandleiding**

Deze interviewhandleiding is opgesteld voor het afstudeeronderzoek van Floris Chevalier (Publiek Management, Erasmus Universiteit Rotterdam) naar de doelgerichtheid, toegankelijkheid, samenwerking en uitvoering van het sportbeleid van de gemeente Rotterdam. Deze versie is opgebouwd per thema. Onder elk thema staan de vragen, uitgesplitst per type gesprekspartner:

- [1] *Gemeente Rotterdam (beleidsuitvoerders)*
- [2] *Uitvoerende organisaties (Sportbedrijf, Sportsupport, buurtsportcoach)*
- [3] *Sportverenigingen*
- [4] *Expert op het gebied van sportbeleid*

#### **Algemene introductie**

Welkom en bedankt dat u wilt meewerken aan dit interview. Mijn naam is Floris Chevalier en ik ben masterstudent aan de Erasmus Universiteit Rotterdam (Publiek Management). Voor mijn scriptie onderzoek ik het sportbeleid van de gemeente Rotterdam. Ik richt me op de mate waarin het beleid aansluit op bewezen effectieve strategieën voor het verhogen van sportdeelname, met specifieke aandacht voor doelgerichtheid, samenwerking, (financiële) toegankelijkheid en uitvoering.

Het interview duurt 45 tot 60 minuten. Als iets onduidelijk is, vraag gerust om toelichting. Uw antwoorden worden vertrouwelijk verwerkt. Heeft u het informed consent al ingevuld? Zo niet, dan kunnen we dat nog even samen doornemen.

#### **Introductievragen**

*Voor alle respondenten [1] [2] [3] [4]*

- Kunt u kort toelichten wie u bent, wat uw functie of rol is, en hoe u betrokken bent bij sportbeleid of sportstimulering in Rotterdam?
- Met welke doelgroepen of wijken werkt u voornamelijk? Ziet u verschillen in sportdeelname of behoeften?

#### **Doelgerichtheid van beleid**

*[1] Gemeente*

- In hoeverre speelt het sportbeleid volgens u in op de behoeften van specifieke doelgroepen (zoals jongeren, ouderen, mensen met een beperking, of mensen met een migratieachtergrond)? Ik
  - Zijn er voorbeelden van initiatieven of beleid die u als goed maatwerk beschouwt? Waar ziet u dat dit nog ontbreekt?
- Worden doelgroepen actief betrokken bij het vormgeven of uitvoeren van beleid?
  - Bijvoorbeeld via participatie, consultatie of co-creatie?

*[2] Uitvoerende organisaties*

- In hoeverre sluit uw sportaanbod aan op de behoeften van specifieke doelgroepen?
- Worden doelgroepen volgens u voldoende betrokken bij sportprojecten of lokale sportontwikkeling?

*[3] Sportverenigingen*

- Heeft u het gevoel dat het beleid aansluit bij de behoeften van uw vereniging en van uw leden of doelgroep?
- Wordt u als vereniging betrokken bij beleidsvorming of uitvoering van sportprojecten?

*[4] Expert*

- Wat vindt u belangrijk in doelgroepgericht sportbeleid?
- Ziet u dat beleid in de praktijk rekening houdt met diversiteit tussen groepen?

### **Ruimtelijke toegankelijkheid**

*[1] Gemeente*

- Hoe toegankelijk zijn sportvoorzieningen in Rotterdam qua locatie en spreiding?
- Zijn er knelpunten in bepaalde wijken qua ruimte of bereikbaarheid?

*[2] Uitvoerende organisaties*

- Hoe ervaart u de spreiding en beschikbaarheid van sportplekken in de stad?
- Zijn er wijken waar de ruimte of voorzieningen tekortschieten?

*[3] Sportverenigingen*

- Hoe toegankelijk is uw accommodatie voor (potentiële) leden?
- Zijn er belemmeringen qua ruimte, onderhoud of bereikbaarheid?

*[4] Expert*

- Wat is volgens u de rol van ruimtelijke spreiding in stedelijk sportbeleid?
- Welke strategieën zijn effectief bij ruimtelijke inrichting van sportvoorzieningen?

### **Financiële toegankelijkheid**

*[1] Gemeente*

- In hoeverre is er aandacht voor financiële drempels binnen het beleid?
- Worden bestaande regelingen voldoende benut?

*[2] Uitvoerende organisaties*

- Merkt u dat bepaalde doelgroepen financiële barrières ervaren?
- Hoe effectief zijn gemeentelijke subsidies of regelingen in de praktijk?

*[3] Sportverenigingen*

- Ziet u financiële drempels bij leden of nieuwe aanmeldingen?
- Wordt er gebruikgemaakt van steunregelingen zoals de Rotterdampas of Jeugdfonds?

*[4] Expert*

- Wat zijn volgens u werkzame beleidsinterventies voor het verlagen van financiële drempels?
- Waar zitten volgens u blinde vlekken?

### **Bestuurlijke samenwerking**

#### *[1] Gemeente*

- Met welke organisaties werkt u samen bij het vormgeven of uitvoeren van beleid?
- Hoe wordt samenwerking gecoördineerd en geëvalueerd?

#### *[2] Uitvoerende organisaties*

- Hoe verloopt de samenwerking met de gemeente en andere partners?
- Waar werkt het goed, en waar kan het beter?

#### *[3] Sportverenigingen*

- Heeft u contact met de gemeente of andere sportpartijen? Hoe verloopt dat?
- Zou u meer samenwerking willen? Zo ja, op welke manier?

#### *[4] Expert*

- Welke samenwerkingsvormen werken volgens u het best bij lokaal sportbeleid?
- Wat zijn succes- of faalfactoren in stedelijke beleidsnetwerken?

### **Beleidsuitvoering**

#### *[1] Gemeente*

- In hoeverre worden ambities uit de sportnota concreet uitgevoerd?
- Wordt voortgang gemonitord of bijgestuurd?

#### *[2] Uitvoerende organisaties*

- Wordt beleid goed vertaald naar uitvoerbare projecten?
- Zijn er voldoende middelen en mensen om dit te doen?

#### *[3] Sportverenigingen*

- Merkt u dat beleid ook echt iets betekent op de werkvloer?
- Krijgt u voldoende ondersteuning bij uitvoering?

#### *[4] Expert*

- Wat zijn volgens u valkuilen bij de uitvoering van lokaal sportbeleid?
- Welke vormen van monitoring en evaluatie werken in de praktijk?

### **Reflectie en afsluiting**

#### *Voor alle typen respondenten [1] [2] [3] [4]*

- Wat ziet u als sterke punten van het sportbeleid in Rotterdam?
- Wat zijn volgens u verbeterpunten of kansen?
- Heeft u verder nog iets dat u wilt toevoegen?

Bedankt voor uw tijd en bijdrage. Uw input zal vertrouwelijk worden verwerkt. Vindt u het goed als uw naam en functie worden vermeld in de bijlage met geïnterviewden? Uw naam zal in ieder geval niet naar voren komen bij citaten in de tekst!

## Bijlage 4: Codeboom

Hieronder staat de volledige codeboom die is gebruikt bij het coderen. De indicatoren zijn alfabetisch geordend en dus niet gerangschikt op basis van de 5 variabelen die zijn gebruikt bij het beantwoorden van de deelvragen. Bent u benieuwd welke indicator aan welke variabele is gekoppeld? Raadpleeg dan tabel 3-1 in [paragraaf 3-1](#).

| Tabel B4-1: Codeboom                     |                                    |
|------------------------------------------|------------------------------------|
| Indicator                                | Code                               |
| Aandacht duurzaamheid                    | Alleen benoemd                     |
|                                          | Functioneel neveneffect            |
|                                          | Integraal opgenomen                |
|                                          | Niet meegenomen                    |
| Aangepast aanbod voor specifieke groep   | Doelgroepgericht                   |
|                                          | Generiek aanbod                    |
|                                          | Maatwerk                           |
|                                          | Niet benoemd                       |
| Aantal betrokken partners                | Gemiddeld (3-5)                    |
|                                          | Hoog (6+)                          |
|                                          | Laag (0-2)                         |
| Aanwezigheid openbare sportvoorzieningen | Afwezig                            |
|                                          | Ruim aanbod                        |
|                                          | Tekort                             |
| Beleidsconceptualisering                 | Duidelijk geformuleerd             |
|                                          | Mist scherp                        |
| Benoeming specifieke doelgroep           | Algemeen benoemd                   |
|                                          | Niet benoemd                       |
|                                          | Specifiek benoemd                  |
| Bereik en zichtbaarheid maatregelen      | Hoog (>5000)                       |
|                                          | Laag (<500)                        |
|                                          | Matig (500-5000)                   |
| Beschikbare middelen                     | Niet genoemd                       |
|                                          | Onzeker/beperkt                    |
|                                          | Voldoende en structureel geborgd   |
|                                          | Voldoende maar tijdelijk           |
| Continuïteit over tijd                   | Eenmalig kortlopend                |
|                                          | Geen tijdsaanduiding               |
|                                          | Meerjarig beleid                   |
|                                          | Projectmatig                       |
| Doelgroep-verwijzing in beleid           | Alleen benoemd                     |
|                                          | Koppeling met maatregelen aanwezig |
|                                          | Niet benoemd                       |
| Effectiviteit maatregel                  | Effectief                          |
|                                          | Niet vast te stellen               |
|                                          | Weinig effectief                   |

|                                   |                                           |
|-----------------------------------|-------------------------------------------|
| Gezondheid sportvereniging        | Bedreigd                                  |
|                                   | Gezond                                    |
|                                   | Kwetsbaar                                 |
| Gratis aanbod                     | Algemeen gratis aanbod                    |
|                                   | Breder doelgroepen aanbod                 |
|                                   | Geen gratis aanbod                        |
|                                   | Specifiek voor minima                     |
| Infrastructuur verbetering        | Geen fysieke ingrepen                     |
|                                   | Niet benoemd/onduidelijk                  |
|                                   | Nieuwe aanleg sport-/beweeginfrastructuur |
|                                   | Onderhoud/vervanging infrastructuur       |
|                                   | Verbetering bestaande infrastructuur      |
| Inspelen op intrinsieke motivatie | Afwezig                                   |
|                                   | Expliciet en structureel                  |
|                                   | Impliciet                                 |
|                                   | Incidenteel                               |
| Inspelen op sociale veiligheid    | Beperkt                                   |
|                                   | Hoog                                      |
|                                   | Voldoende                                 |
| Integratie andere domeinen        | Gekoppeld beleid                          |
|                                   | Sport als aparte pijler                   |
|                                   | Volledig geïntegreerd                     |
| Jeugdfonds/pasregeling            | Aanwezig                                  |
|                                   | Afwezig                                   |
| Ondersteuning betaalbaarheid      | Indirecte stimulans                       |
|                                   | Niet benoemd                              |
|                                   | Projectmatig                              |
|                                   | Structurele ondersteuning                 |
| Samenwerking uitvoerders          | Beperkt tot actief                        |
|                                   | Co-creatie/actieve rol                    |
|                                   | Weinig betrokkenheid                      |
| Samenwerkingsvorm                 | Ad hoc                                    |
|                                   | Alleen benoemd                            |
|                                   | Geïntegreerd                              |
|                                   | Structureel                               |
| Spreiding over wijken             | Evenwichtig                               |
|                                   | Onevenwichtig                             |
| Subsidies                         | Beperkt toegankelijk                      |
|                                   | Structureel aanwezig                      |
|                                   | Tijdelijk                                 |
| Toegankelijkheid als beleidsdoel  | Algemeen benoemd                          |
|                                   | Multidimensionaal benoemd                 |
|                                   | Niet benoemd                              |
|                                   | Specifiek benoemd                         |
| Toegankelijkheid kwetsbaren       | Beperkt gericht                           |
|                                   | Niet gericht                              |
|                                   | Sterk gericht op kwetsbare groepen        |



|                                  |                        |
|----------------------------------|------------------------|
| Uitvoeringskracht sleutelspelers | Gebrekkig              |
|                                  | Voldoende              |
| Verdeling per wijk/gemeente      | Benoemd                |
|                                  | Niet benoemd           |
| Vertaling doelen naar praktijk   | Concreet en meetbaar   |
|                                  | Concreet niet meetbaar |
|                                  | Niet uitgewerkt        |
|                                  | Vaag en algemeen       |

## Bijlage 5: Grafiek aantal coderingen

